Natuurvereniging Mark en Leij

Mark & Leij Nieuwsbrief

jaargang 6, nummer 22 juli 2002

Mark en Leij viert eerste lustrum

Op naar de 10 jaar!

Na maanden van voorbereiding was het dan eindelijk zover. Op zaterdag 27 april vierde Mark en Leij haar eerste lustrum, het 5-jarig bestaan.

De eigenlijke dag van het 5-jarig bestaan was voor de voorzitter van onze vereniging ook al zeer feestelijk verlopen. Op 18 april namelijk kreeg Johan Schaerlaeckens uit handen van de scheidend voorzitter van de Brabantse Milieu Federatie, Jeroen Naaijkens, de Casimir Milieuprijs. Elders in deze nieuwsbrief is daar een speciaal artikel aan gewijd.
Terug naar 27 april, omdat deze dag was uitgekozen om het feest te vieren. Hoewel de weken voorafgaand aan de feestdag erg mooi weer gaven was het de bewuste zaterdag allemaal net iets minder. Donkere wolken pakten zich samen boven Chaam en omgeving. Maar ondanks het mindere weer trotseerden zo'n 15 fietsers en 25 wandelaars de elementen en trokken er tezamen op uit.

Om 14.00 uur vertrokken de wandelaars per auto naar de parkeerplaats nabij de Strijbeekse heide en maakten van daar uit een mooie wandeling naar het Zwartven en door een gedeelte van de heide. Onder leiding van de ervaren gidsen Frank Degenaar en Johan Schaerlaeckens werden verschillende vogels en planten op naam gebracht en werd er uitleg gegeven over de

roodborst

Natuuragenda

juli
Geen activiteiten

augustus

31 en 1 sept	Jeugdgroep op kamp

september

5, do 20:00	groen cafë
6, vr 19:00	jeugdgroep hommels insecten zoeken
8, zo 9:30	wandeling Chaam
15, zo 9:30	wandeling Baarle
29, zo 8:30	excursie Markiezaat

oktober

3, do 20:00	groen cafë
11, vr 19:00	jeugdgroep hommels vleermuizen (?)
6, zo 9:30	wandeling Chaam
13, zo 9:30	wandeling Baarle

november

1, do 20:00	jaarvergadering
4, zo 9:30	wandeling Chaam
8, do 20:00	groen cafë
11, zo 9:30	wandeling Baarle
22, do 20:00	dialezing ijsvogels
29, vr 19:00	jeugdgroep hommels braakballen pluizen

natuurontwikkelingen in het gebied dat voor het grootste gedeelte eigendom is van Staatsbosbeheer. Bij terugkeer bij de auto's kregen de deelnemers nog een lekkere appel en een glaasje fris, ter beschikking gesteld door de Super de Boer vestiging uit Chaam.

Hoe sterk is de eenzame fietser
Het groepje fietsers vetrok tegelijk met de wandelaars tegen de harde wind in door de Kerkdreef richting Gilze. Bij de Slingerdreef aangekomen ging het vervolgens westwaarts naar de Mark bij Ulvenhout. Bij een van de naamgevers van onze vereniging aangekomen volgden de fietsers dit rustig voortkabbelende riviertje tot aan de A-58 om daarna met de wind in rug koers te zetten naar de Heistraat in Ulvenhout alwaar Ine Geerts een kist appels en de nodige frisdrank had weggezet bij de familie Welten die ons gastvrij ontvingen en waar wij de eerste regendruppels zagen neerdalen. Bij het begin van de 2e etappe namen de meeste fietsers geen risico meer en hulden zich in regenkleding. Hoewel we een heel klein beetje nat werden constateerde reisleider Will voldaan dat de meeste druppels er toch naast vielen en voor we terug kwamen bij Bellevue was iedereen weer droog.
Bij Bellevue kregen alle wandelaars en fietsers nog een drankje alvorens

zij zich gingen gereedmaken voor het avondfeest.

Jeugdgroep
Ook voor de jeugdafdeling was het vanzelfsprekend feest.
Ondertussen hadden ook de jeugdleden zich niet onbetuigd gelaten. Zij hadden onder deskundige leiding een aantal feestelijk beschilderde vliegers in elkaar geknutseld. Ter verhoging van de feestvreugde hadden ook zij lekkere frisdrank gekregen en de o zo gezonde appels waren voor hen vervangen door lekkere zakken chips. Helaas was de wind zo sterk dat er van het oplaten van de vliegers niet veel terechtkwam, maar aan de vrolijke gezichtjes te zien was ook hun middag geslaagd. Een aantal van de mooi versierde vliegers werd opgehangen boven het podium zodat de feestgangers 's-avonds konden zien hoe hard de kikkers en kwakbollen hadden gewerkt.
Vele bezoekers brachten 's middags al een bezoekje aan het zijkamertje bij de ingang alwaar door Ine Geerts, met de nodige hulp van anderen, een tentoonstelling was ingericht over 5 jaar Mark en Leij. Deze tentoonstelling zou ook tijdens de feestavond open blijven.

het Brabants kwartiertje..
Tegen acht uur liep onze voorzitter, zoals gewoonlijk, zenuwachtig heen en weer. Zouden er toch wel leden zijn die het programma de moeite waard zouden vinden. Het was immers ook vakantie en vele trouwe leden vertoefden in het buitenland. Maar voor het Brabants kwartiertje er op zat was de keurig ingerichte zaal tot de laatste stoel bezet. Bij binnenkomst werden de gasten welkom geheten door Anne-Mary Vermeer en Henk Goosens van het Chaams cabaret.
Om klokslag kwart over acht testte Henk Goosens op luidruchtige wijze de kwaliteit van de geluidsapparatuur. Hij en Anne-Mary Vermeer zouden de gasten voorzien van de nodige drankjes en bitterballen. Daarna heette Johan Schaerlaeckens iedereen welkom op de feestavond. Hij zou het kort houden en hield woord. Na de mededeling dat

het ledenaantal was gegroeid naar 630 en dat de consumpties voor eigen rekening waren gaf hij de regie voor de avond over aan Toon Dekkers, de zanger van Baomus.

Een zwijgende tonproater!!!
Een eerste optreden werd verzorgd door tonproater Johan Meeuwesen uit Alphen die deze keer de lippen stijf op elkaar hield. Hij gaf een prachtige act ten beste van een gerobotiseerde vogelverschrikker. Onder het geluid van vele vogelgeluiden ging hij als robot de zaal rond en oogstte met zijn gezichtuitdrukking vele complimenten.
Nadat Henk Goosens de bitterballen had laten aanbranden was het de beurt aan Gerard Verheijen, die een prachtige sauwel had voorbereid. Als we Gerard mochten geloven dan was Johan Schaerleackens, op zeer deftige wijze uitgesproken, zo ongeveer de enige in Chaam die geen bijnaam had. Verder ging hij uitvoerig in op het fenomeen "waarnemingen" uit de nieuwsbrief van Mark en Leij. Vooral vanuit ons provinciehuis blijken zeer betrouwbare waarnemingen te worden gedaan. Dat de waarnemer daardoor geen of nauwelijks nog tijd had om zijn eigenlijke werk te doen klonk wel zeer nadrukkelijk door in deze sauwel. Verder werden er in en rond Chaam waarnemingen gedaan op tijden dat normale mensen behoren te werken. Vooral de exacte tijden waarop eerste waarnemingen werden gedaan impliceerde dat de waarnemers geen tijd hadden voor ander zaken.

Ook in Chaam veel visserslatijn
Na weer enkele tests en inhoudsloze opmerkingen van gastheer Henk volgde de laatste sauwelaar, Frans van Gestel. Frans kwam verkleed als visser de zaal in en menigeen moest wegduiken om de vishengel van Henk te ontwijken. Sportvisser Henk was aanvankelijk niet te verstaan. Dit bleek na enige tijd toen

hij vertelde waarom een collega visser altijd zoveel vis ving. Dat was niet alleen omdat hij de beste stekjes wist maar kwam vooral omdat hij zijn pieren warm hield in zijn mond. Omdat iedere visser veel wil vangen had ook Frans deze methode overgenomen. In zijn sauwel bond Frans onder andere de strijd aan met Wim Cornelissen. Wim is immers tegen iedere vorm van jagen dus ook tegen vissen. Ook werden een aantal leden van de vereniging vergeleken met vogels. Volgens Frans zijn sommige leden van Mark en Leij net paradijsvogels, geluksvogels of trekvogels. Dit zou verband houden met het aantal kinderen en het al dan niet hebben van een relatie. Frans was wel zo slim om niet bij iedere categorie een voorbeeld te geven.

Boamus muzikaal van de partij
Na een overdonderend applaus voor de sauwels en de omlijsting door de gastvrouw en gastheer van het Chaams cabaret was het tijd voor het optreden van Boamus, een cadeau voor Mark en Leij van onze kastelein Victor Hendriks. Tussen half elf en elf uur kwamen nog zo'n kleine honderd gasten naar dit gratis optreden luisteren. Het optreden werd een ware happening. De al enkele tientallen jaren samenspelende bandleden speelde als in hun jonge jaren. Dit enthousiasme sloeg al snel over op het publiek waardoor er een enorme gezellige sfeer hing en waarin volop werd gedanst en meegezongen. De feestvreugde werd nog verhoogd door gastoptredens van de kersverse wethouder van Alphen-Chaam, Lisette de Jong-Stabel, door Willeke de Jong en Tanja Bekkers en last but not least Victor Hendriks himself. Het optreden van Boamus duurde echt tot in de kleine uurtjes. De laatste gasten gingen pas naar huis toen bij collega natuurverenigingen de eerste vogelaars al weer op pad gingen.

Het organisatiecomité kan terugzien op een geweldig feest. Het comité wil graag haar sponsors en iedereen die heeft bijgedragen aan de totstandkoming van dit geweldige feest bedanken, daarbij denken we dan vooral aan Toon Dekkers, Frans van Gestel, Anne Marie Vermeer, Henk Goos, Johan Meeuwesen, Jack Rombouts, Gerard Verheijen en natuurlijk ons aller Boamus. Een speciaal woord van dank aan Victor en Sandra die samen met hun personeel deze avond hard moesten werken om het alle gasten naar de zin te maken.
Op naar de 10 jaar!!!

Will Woestenberg

Overleg met gemeente Alphen-Chaam

Op 2 april vond er bestuurlijk overleg plaats tussen de gemeente Alphen-Chaam en Mark en Leij. Het overleg vond plaats in Bellevue. Van de gemeente Alphen-Chaam waren aanwezig wethouder Lisette de Jong, hoofd sector grondgebiedzaken Theo Schneijdenberg, van de sector toerisme en recreatie Robert Stoop, groenambtenaar Frans van Zijderveld. Mark en Leij werd vertegenwoordigd door Henk Cornelissen, Frank Degenaar, Fred Froger, Johan Schaerlaeckens, Sonja Vrijenhoek en Will Woestenberg.
Hieronder volgt een samenvatting van de belangrijkste punten die besproken zijn.

Boomteelt
Mark en Leij informeert naar de illegale boomteelt nabij de Bleeke Heide en de Retteweg.
De gemeente zal dit nagaan en terugkoppelen naar Mark en Leij. Theo Schneijdenberg meldt dat handhaving jaarlijkse aandachtsgebieden zou moeten hebben om problemen echt te kunnen aanpakken. Hij stelt voor dat boomteelt een project voor 2003 zou kunnen zijn. Met een zonering waar wel en geen boomteelt wenselijk is, kan duidelijk worden opgetreden. Mark en Leij kan zich volledig vinden in dit voorstel.

Ontwikkelingen buitengebied
Mark en Leij spreekt nogmaals haar bezorgdheid uit over allerlei ongewenste ruimtelijke ontwikkelingen. Het betreft vooral monstrueuze bouwwerken bij de entrees van Chaam en in het Markdal. Zij passen noch in deze tijd, noch in de omgeving en zijn strijdig met de vele beleidsplannen voor dit gebied. De voorzitter van Mark en Leij benadrukt dat genoemde ontwikkelingen in het kader van de Reconstructie een voorbeeld zijn contraproductiviteit. Ook roepen de ontwikkelingen weerstand op bij vele burgers van Alphen-Chaam.

Inplaatsingsgebieden intensieve veehouderij
Het bevreemdt Mark en Leij dat er zonder overleg en vooruitlopend op de Reconstructie twee gebieden in de gemeente (ten oosten van Alphen en 't Goor) zijn aangewezen als intensiveringsgebieden in de Structuurvisie Plus. Robert Stoop meldt dat de locaties uit een onderzoek van Arcadis volgen. Als je op een plek wil extensiveren (uitplaatsen bedrijven) moet je elders bedrijven inplaatsen. De gemeente heeft in haar lange termijnvisie twee mogelijke locaties aangewezen. Mark en Leij vindt de actie van de gemeente voorbarig. Bovendien heeft er geen overleg plaatsgevonden zoals voor de rest van de Structuurvisie Plus. Mark en Leij vindt dit bovendien een taak en een doelstelling van de Reconstructiecommissie. De gemeente loopt voor de troepen uit. Waarom bijv. wel voor de intensiveringsgebieden en niet voor de extensiveringsgebieden delen van voorstellen van de Reconstructiecommissie overnemen.

Illegale stort buitengebied
Frans van Zijderveld meldt dat het illegaal storten steeds meer toeneemt. Vooral banden, snoeihout, hennep en bouwmaterialen worden in het grote buitengebied gedumpt. De gemeente ruimt, naar aanleiding van klachten, vaak op. Handhaving is welhaast onmogelijk.

Recreatie
Pilot Ruimte voor Recreatie: Robert Stoop meldt dat het een tijdje stil is geweest. Binnenkort is er wel weer bestuurlijk overleg en daarna zal een overleg met alle participanten plaatsvinden. De standpunten en knelpunten zijn bekend. Mark en Leij kan zich moeilijk aan de indruk onttrekken dat de pilot als een mislukking moet worden beschouwd.
Wat betreft de compensatie van de uitbreiding van de Flaasbloem zal Frans van Zijderveld nagaan en terugkoppelen naar Mark en Leij welke afspraken er zijn gemaakt en of hieraan al is voldaan.
Het plan van camping de Goudberg ligt ter beoordeling bij de provincie. De Brabantse Milieufederatie heeft mede namens Mark en Leij en Staatsbosbeheer bezwaar ingediend. Er is bovendien zeer veel overlast in de omliggende kwetsbare gebieden van groepsactiviteiten.
ATB-routes: Robert Stoop meldt dat de gemeente het project zal afsluiten. Staatsbosbeheer vreest aanzuigende werking bij het aanleggen

van permanente routes en ziet problemen bij handhaving. Mark en Leij heeft steeds de visie van Staatsbosbeheer gedeeld. De gemeente heeft elders routes bekeken en heeft dezelfde ervaringen opgedaan.
De huidige situatie wordt gedoogd, hoewel de schade zichtbaar is. De gemeente gaat op 't Zand wel het fietsen verbieden op de wandelroutes. De gemeente wil graag participeren indien er nieuwe ontwikkelingen zijn.

Den Brabander
Theo Schneijdenberg meldt dat momenteel de exploitatie wordt bekeken (kosten, inrichting civiel werk en hoeveelheid woningen). Er wordt gestreefd naar een zonering beek-overgangsgebied-woningen. Er zal veel aandacht zijn voor bestaande waarden en structuren. In een volgend overleg zal Theo de eerste schetsen meenemen.
Na goedkeuring van provincie en Raad zal waarschijnlijk in 2003/2004 vaststelling van het plan plaatsvinden. Mark en Leij vraagt aandacht voor het aanbrengen van nestgelegenheid (onder andere zwaluwen).

gemeente Alphen Chaam

Oppervlaktewater Alphen
Will Woestenberg meldt de teruggang van onder andere de huiszwaluw in Alphen. In een aantal omliggende dorpskernen (vooral Chaam) doet de huiszwaluw het juist beter. Dit soort populatieontwikkelingen zeggen alles over de kwaliteit van natuur en landschap. Will stelt dat de geringe hoeveelheid oppervlaktewater rondom Alphen hieraan mede debet is. Frans van Zijderveld reageert dat Alphen een ander gebied is dan Chaam (hoger en droger). Met de aanleg van de rondweg Alphen is er gedacht aan moerasachtige stukjes en zal het gebied rondom de Dorpswaterloop ecologisch worden ingericht. Ook wordt het water in de sloten en bossen langer vastgehouden. Echt meer open water is op grond van de gemeente niet mogelijk. Wellicht zijn er mogelijkheden bij particulieren en kan er aansluitend op het nestgelegenheidsproject iets worden gerealiseerd.

De Ligt II en rondweg Alphen
Frans van Zijderveld geeft informatie over de projecten. Voor de ecologische verbindingszone langs de rondweg krijgt de gemeente een bijdrage van het Brabants Landschap. De oppervlakte en locatie zijn afhankelijk van de grondverwerving.

Bosgebied 't Zand, Global E
Afgesproken is dat SGW Global E eenmalig toestemming heeft voor het evenement. Na afloop zal een evaluatie plaatsvinden en ervaringen over en weer worden uitgewisseld. Indien het evenement ook in volgende jaren kan plaatsvinden, zal B&W duidelijk aan moeten geven wat wel en wat niet mag/kan. Mark en Leij zal hierover worden geïnformeerd

Ecologische toets met betrekking tot nieuwe ontwikkelingen
Robert Stoop informeert de aanwezigen over de nieuwe flora en faunawet met hierin de habitatrichtlijn. Alle nieuwe ontwikkelingen dienen getoetst te worden op aanwezigheid van en schade aan beschermde soorten. Mark en Leij kan in voorkomende gevallen worden gevraagd om een bijdrage te leveren. De habitatrichtlijn is in de gemeente nog

niet toegepast, maar zal in de nabije toekomst bij ontwikkelingen als toets worden gebruikt.

overlegplatform buitengebied
Wethouder De Jong stelt dat, na de vorming van een nieuw College, de gemeente het initiatief zal nemen voor het instellen van een dergelijk overlegplatform.

Samen voor Groen
Voor het laatste stukje grondgebied van de gemeente loopt nu ook een erfbeplantingsproject. De resultaten en reacties zijn zeer positief. In 2002/2003 zal de laatste aanplant plaatsvinden. In de nieuwsbrief van Mark en Leij is informatie gegeven over dit project.

Historische stuifwal Alphen
Frans van Zijderveld heeft een subsidieverzoek gericht aan de provincie. Los van een eventuele toezegging zal de gemeente initiatief nemen om in overleg met Staatsbosbeheer en Mark en Leij (Henk Cornelissen) te komen tot een beschermde status van de stuifwal. Inmeten, onderhoud en bescherming zijn aandachtspunten.

Natuur- en landschapsbeleidsplan, bermbeheersplan
Ook voor de financiering van het natuur- en landschapsbeleidsplan heeft de gemeente een subsidieverzoek gericht aan de provincie. Medio 2002 zal Frans van Zijderveld het plan met de verschillende geledingen bespreken en uiteindelijk laten vaststellen, waarna uitvoering nog in 2002 kan starten. Het plan voorziet vooral in waardering van aanleg en onderhoud van landschapselementen buiten de EHS- en GHS-begrenzing.
Voor wat betreft het bermbeheersplan heeft Sonja Vrijenhoek een voorstel gemaakt. Na aanpassing van de kaart kan in een overleg met Mark en Leij en ZLTO het plan worden besproken om uiteindelijk te worden vastgesteld. Eerste uitvoering 2003, maar in de praktijk wordt al in 2002 uitvoering gegeven aan delen van het plan.

Bebording Bleeke Heide en Stiltegebieden
De borden bij de Bleeke Heide worden vernield of gestolen. De gemeente vervangt de borden.
Frans van Zijderveld zal aan de provincie doorgeven dat enkele borden 'Stiltegebied' langs de Oude Bredasebaan zijn verdwenen.

Planologische bescherming en EHS-bestemming Chaamse Beken
Johan Schaerlaeckens meldt dat de landinrichtingscommissie een inspanning levert om de EHS-begrenzing langs beken flexibel, creatief en toegespitst op de lokale situatie en mogelijkheden (natte weilanden, huiskavels e.d.) hectareneutraal aan te passen. In overleg met terreinbeherende instanties, de BMF, het Waterschap Mark en Weerijs en de provincie zal de Landinrichtingscommissie een voorzet geven. De verwachting is dat zo een groot gedeelte binnen de EHS-begrenzing via de ruilverkaveling kan worden verworven.
Belangrijk is wel een goede planologische bescherming op deze EHS-stroken te hebben. Frans van Zijderveld meldt dat op basis van het huidige bestemmingsplan veel werkzaamheden op de percelen langs de beken vergunningsplichtig of zelfs strijdig zijn met de bestemming.
De gemeente wacht de ontwikkelingen af en zal aan de Brabantse Milieufederatie een brief sturen met de mededeling dat de gemeente bereid is hierover mee te denken, afhankelijk van de besluitvorming van de provincie.

Bermen
Op een vraag van over de door de loonwerker vernielde bermen zegt Frans van Zijderveld dat met de boomfeestdag op de bermen langs de Bergweg en Beekweg is herplant. Ook langs andere bermen volgt nog inplant. Ook de wijze waarop de bermen langs bijv. de Wilderstraat zijn afgelaagd, verdient volgens Mark en Leij de schoonheidsprijs niet. Frans van Zijderveld zal dit nagaan en terugkoppelen.

Samenwerking nieuw College van B&W en Mark en Leij
De gemeente en Mark en Leij onderschrijven het nut van het overleg. Met de (nieuwe) portefeuillehouder zal een afspraak worden gemaakt. Wethouder De Jong stelt voor om op uitvoeringsniveau de contacten via Frans van Zijderveld te laten lopen. Op het niveau van beleid, beheer en visie kan het huidige bestuurlijk overleg worden gecontinueerd.

Mark en Leij

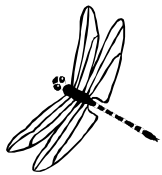

Milieuprijs voor Johan Schaerlaeckens

Tijdens de bijeenkomst ter gelegenheid van het 30-jarig bestaan van de Brabantse Milieu Federatie, op donderdag 18 april, heeft Johan Schaerlaeckens de door de BMF ingestelde Casimir Milieuprijs gewonnen. Deze prestigieuze prijs wordt iedere 2 jaar toegekend aan een persoon of groepering die zich bijzonder verdienstelijk heeft gemaakt voor de natuur en/of het milieu in Brabant.

De prijs werd tijdens de feestelijke avond uitgereikt door de scheidende voorzitter van de BMF, Jeroen Naaijkens. Hij roemde Johan voor de jaren die hij heeft gestreden heeft voor de natuur en het milieu in Brabant, en in het bijzonder in het gebied rond Chaam. Dat hem die eer te beurt viel tijdens een jubileum van de BMF geeft de waarde van deze erkenning nog extra cachet.
Het bestuur van Mark en Leij was samen met Loes, de vrouw van Johan, en enkele goede vrienden naar Tilburg getogen om bij de uitreiking aanwezig te zijn. In zijn dankwoord ging Johan niet voorbij aan de rol die Loes heeft gespeeld en het geduld dat zij vaak heeft moeten opbrengen als manlief weer eens naar een vergadering of bijeenkomst was. Ook de rol van de medeoprichters van de natuurvereniging Mark en Leij, in het bijzonder de heren Frank Degenaar, Wim Cornelissen en John van Raak werd door Johan in zijn speech toegelicht.
Hoewel Johan de term milieuactivist op deze avond al niet gelukkig gekozen vond en de actualiteit deze term in een kwalijk daglicht heeft geplaatst willen wij de leden van Mark en Leij de tekst van het juryrapport niettemin niet onthouden.

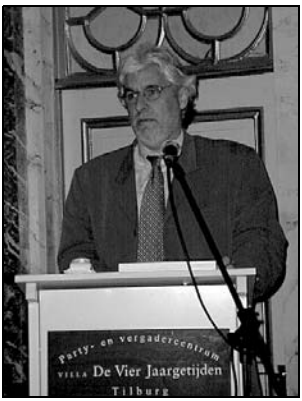

De jury die Johan Schaerlaeckens heeft aanbevolen bij het bestuur van de BMF schreef het juryrapport met de volgende motivering:

1. Johan Schaerlaeckens is het prototype van een milieuactivist met passie en emotie voor zijn idealen. Door zijn eigen aanpak weet hij veel mensen te enthousiasmeren voor natuur en milieu en in het bijzonder voor vogels. Maar ook door deze eigen aanpak brengt hij zichzelf wel eens in lastige situaties, waarvan hij zich overigens goed bewust is; te prijzen valt dat hij daarom deze situaties niet uit de weg gaat en constructief mee blijft zoeken naar oplossingen.

2. Johan Schaerlaeckens is al tientallen jaren zeer actief op het terrein van natuur en milieu, specifiek in de regio Breda, Alphen-Chaam en Baarle-Nassau. Hij nam deel of neemt nog deel aan diverse werkgroepen of klankbordgroepen. Speciale vermelding verdient dat hij al een paar decennia de BMF vertegenwoordigt in het landinrichtingsproject Baarle-Nassau. Wat opvalt is dat hij in staat is geweest om goede contacten te onderhouden met agrariërs en waterschappen, waardoor zij gezamenlijk klinkende resultaten hebben geboekt binnen dit landinrichtingsproject. Johan is als het ware de schepper van de Bleeke Heide, een natuurgebied voor watervogels en weidevogels en een paradijs voor vogelliefhebbers. In enkele jaren tijd is een vrij intensief landbouwgebied getransformeerd tot een schitterend natuurgebied. Dit gebied stond ook centraal in de vrijwilligersdag die vorig jaar augustus georganiseerd werd door de natuurvereniging Mark en Leij, waar liefst 120 natuurvrijwilligers uit heel Brabant met eigen ogen konden zien hoe in samenwerking met andere partijen een prachtig natuurgebied is te realiseren.

3. Vijf jaar geleden was Johan de grote initiator en oprichter van natuurvereniging Mark en Leij. Er wordt niemand te kort gedaan als wij hier vermelden dat het vooral aan Johans gedrevenheid en communicatieve en sociale vaardigheden te danken is dat deze natuurvereniging de snelst groeiende van Noord-Brabant is en met 620 leden op dit moment één van de grootste is die bij de BMF is aangesloten.

Voor het BMF-bestuur is het dan ook een goede gelegenheid om Johan Schaerlaeckens met de toekenning van de Casimir-BMF-Milieuprijs van harte te waarderen voor al zijn inzet en resultaten voor natuur, landschap en milieu.

Het bestuur en de leden van natuurvereniging Mark en Leij willen via deze weg Johan en Loes nogmaals van harte feliciteren met deze bijzondere erkenning.

Boeren voor natuur

Alterra, rapport 312

Alterra heeft een visie ontwikkeld die heldere perspectieven biedt op een duurzame toekomst voor het landelijk gebied: 'Boeren voor natuur'. Die visie biedt plaats aan boeren en natuur en is zowel ecologisch als economisch onderbouwd. 'Boeren voor natuur' is het antwoord van Alterra op de uitdagingen van de commissie-Wijffels.

In de jaren vijftig was voedselproductie de enkelvoudige doelstelling in de landbouw. Na jaren van eenzijdigheid wordt de landbouwsector tegenwoordig uitgedaagd om nieuwe initiatieven te nemen, mede als gevolg van de aanbevelingen van de commissie-Wijffels.

Het gaat daarin om een breed spectrum van maatschappelijke doelstellingen, variërend van voedselveiligheid en het voorkomen van dierziekten tot meer aandacht voor de kwaliteit van de groene ruimte en de leefbaarheid van het platteland.

Grotere rol voor boeren

Zo'n twee jaar geleden begon Alterra in samenwerking met het Landbouw-Economisch Instituut (LEI) en de directie Oost van het ministerie van LNV aan een strategisch project waarin de rol van de landbouw werd onderzocht in relatie tot natuur- en landschapsbeheer. Dit project mondde uit in de visie 'Boeren voor natuur'. Voor boeren biedt deze visie nieuwe perspectieven: de noodzakelijke extensivering van de landbouw wordt gecombineerd met een veel grotere rol bij het natuur- en landschapsbeheer.

Onderzoeker dr Anton Stortelder van Alterra: "De visie 'Boeren voor natuur' biedt een perspectief voor de grondgebonden landbouw vanuit het besef dat de landbouwsector een belangrijke rol kan spelen bij het bereiken van de nieuwe doelstellingen voor het landelijk gebied. Het is een uitwerking van de gedachte dat er op bedrijfsniveau nog steeds goede economische mogelijkheden liggen voor boeren om een substantieel deel van het landelijk gebied te

beheren. Wij hebben voor vijf uiteenlopende gebieden scenario's uitgewerkt en doorgerekend: Salland, de Achterhoek, het Mergelland, Humsterland en Waterland. In onze visie zijn boeren in deze historische landschappen verzekerd van hun voortbestaan, ook in economisch opzicht."

Tussen de huidige 'gangbare' landbouw en de onttrekking van landbouwgronden voor natuurontwikkeling door de grote terreinbeherende organisaties ligt een onontgonnen gebied. Een gebied waar plaats is voor zowel de productie van voedsel als de ontwikkeling van natuur- en landschapswaarden.
Stortelder: "Het is niet: boeren of natuur maar boeren en natuur. Wij hebben gezocht naar nieuwe bedrijfsvormen, waarbij op elk bedrijf vanuit een goed ondernemerschap een gezonde inkomensbasis kan worden verkregen."

Grootschalig naast natuurgericht

De Alterra-visie biedt nog steeds ruimte voor grootschalige productie, maar daarnaast ook voor vor-

men van landbouw waarbij natuur- en landschapsdoelstellingen voorop staan, Er wordt onderscheid gemaakt in drie bedrijfsvormen: het grootschalig landbouwbedrijf, het landschapsgericht landbouwbedrijf en het natuurgericht landbouwbedrijf.

Het grootschalig landbouwbedrijf is rationeel ingericht. Er zijn weinig landschappelijke beperkingen. Wel gelden de algemene milieunormen. De productie is gericht op de wereldmarkt. Dat betekent dat er marktconform moet worden geïnnoveerd, waarbij verdere robotisering en bedrijfsvergroting kunnen plaatsvinden.

Ook op het landschapsgericht landbouwbedrijf wordt de primaire productie geoptimaliseerd. Daarnaast krijgt de boer inkomsten uit het instandhouden en beheren van landschapselementen binnen zijn kavelgrenzen. De bedrijfsvoering wordt hierop aangepast.
In het algemeen gaat het om traditionele cultuurlandschappen. De vergoeding voor het landschapsbeheer wordt geregeld door het recht van erfdienstbaarheid toe te passen. Alterra en het LEI stellen voor om de retributie - de vergoeding voor overheidsdiensten - uit te betalen via een groenfonds dat speciaal hiervoor in het leven wordt geroepen.

Het natuurgericht landbouwbedrijf richt zich geheel op de verdere, vlakdekkende ontwikkeling van natuur- en landschapswaarden. De bedrijfsvoering is gesloten, er vindt geen aanvoer plaats van mest, krachtvoer en ruwvoer van buiten het bedrijf. De bedrijfsopbrengsten komen in de eerste plaats uit een groenfonds. De overheid stort hierin eenmalig een zodanig bedrag dat het jaarlijkse rendement overeenkomt met het bedrag dat de overheid nu jaarlijks uitgeeft voor het programma Beheer, dat in essentie dezelfde doelstelling heeft als de visie 'Boeren voor natuur'.

Anton Stortelder: 'In vergelijking met de aankoop van grond is zo'n eenmalig bedrag voor een groenfonds veel gunstiger voor de overheid. Op deze wijze worden "natuurrechten" op de grond gevestigd. Deze betekenen voor de ondernemer enerzijds een last, doordat deze rechten beperkingen met zich meebrengen. Anderzijds betekenen ze ook een lust door de jaarlijkse opbrengsten in de vorm van een rendementsuitkering. Deze leidt er tevens toe dat de handelsprijs voor dergelijke gronden niet lager hoeft te zijn dan voor gangbare landbouwgrond'.

Voordelen
De visie 'Boeren voor natuur' heeft een aantal voordelen ten opzichte van de huidige situatie. Op de eerste plaats wordt natuurbeheer minder duur. De visie toont aan dat de overheid voor hetzelfde geld tweemaal zoveel 'nieuwe natuur' kan ontwikkelen als bij het huidige beleid. Maar daarnaast is het ook een krachtige impuls voor het boerenbedrijf. Er kunnen meer boerenbedrijven economisch blijven functioneren dan bij het huidige beleid, terwijl tegelijkertijd meer waardevol cultuurlandschap behouden blijft. Tenslotte biedt een situering van 'natuurlijke' boerenbedrijven rondom stedelijke gebieden nieuwe mogelijkheden voor recreatie.
In de discussie over ruimtedruk in Nederland staan sectorale claims vaak tegenover elkaar. 'Boeren voor natuur' gaat uit van meervoudig ruimtegebruik en dat kan de druk beperken.
De noodzaak zal verminderen om agrarische gronden aan te kopen om de Ecologische Hoofdstructuur (EHS) te realiseren. Natuurgerichte landbouw en de EHS gaan volgens Alterra heel goed samen. Het realiseren van natuurdoelen door boeren, op hun eigen grond, levert flinke financiële voordelen op.
In plaats van te investeren in grond, wordt geïnvesteerd in een fonds voor de financiering van beheer door boeren. Stortelder: 'Zo borduren wij voort op de historische traditie van veelzijdig landgebruik'.

Met toestemming overgenomen uit "Boomblad", Jaargang 13 nr. 4, augustus 2001.

Nieuwe natuur: Elsakker

Laat in de zomer van 2001 was het dan eindelijk zover. De bewoners van Elsakkerpad 5 tot en met 13 konden zich de rechtmatige eigenaar noemen van een uniek stuk grond, pal achter hun woningen gelegen en sinds mensenheugenis in het bezit van de Diakonie van de Hervormde Gemeente Chaam.

Sinds enkele jaren geniet het perceel de warme belangstelling van een aantal verschillende instanties, variërend van projectontwikkelaars tot de gemeente Alphen-Chaam. Allen met het doel het perceel bouwrijp te maken voor woningen, gemeentehuis of anderszins.
Daar juist dit perceel, door z'n ligging aan de rand van het dorp, een, voor Chaam zo karakteristieke, overgang biedt tussen woningen en weilanden wilden de bewoners van het Elsakkerpad zich inzetten om dit te behouden. De enige manier om dit te kunnen realiseren was om het perceel aan te kopen.
Het plan werd voorgelegd aan de toenmalige eigenaar. De Diakonie was in principe genegen het perceel te verkopen maar alleen dán als het in z'n geheel werd aangekocht, met andere woorden, alle bewoners moesten dus meedoen. Geen enkel probleem, zij sloegen de handen ineen en kochten gezamenlijk het perceel aan. Na de gebruikelijke kadastrale metingen was stap één gezet.

Geen van de nieuwe eigenaren had plannen om het perceel om te dopen tot siertuin of iets dergelijks. Geen schuttingen of andere hoge erfscheidingen werden geplaatst, het perceel moest het weidse uitzicht behouden, en wel voor iedereen.
Kort na de aankoop kondigde de gemeente Alphen-Chaam het plan "Samen voor Groen" aan. Een mooiere gelegenheid om het landelijke karakter een extra impuls te geven kon bijna niet. De landschapsarchitect kreeg van de bewoners de opdracht een grensoverschrijdend plan te maken, één gezamenlijk plan dus in plaats van vijf aparte plannen waarbij duidelijk de perceelgrenzen te zien zouden zijn.
Inmiddels is het resultaat van alle gezamenlijke inspanningen te zien… een weiland met daarin oer-Hollandse bomen, struiken, poelen en uiteraard veel grasland. Een prima leefomgeving, en niet alleen voor de direct betrokkenen.

Ad en Diann Kusters

Groen

Nederlanders kiezen voor groen. Volgens een enquête van het NIPO in opdracht van de NOVIB wil een overgrote meerderheid van 93% van de Nederlandse bevolking dat de groene ruimte niet verder door de bouw van woningen, industrieterreinen en kantoren wordt aangetast. 70% wil dat de overheid meer geld steekt in het groen rond de grote steden. 83% vindt een beloning voor boeren die natuurgebieden onderhouden een goed idee. 77% tenslotte vindt dat de bebouwings-hoeveelheid voor een langere periode moet worden vastgelegd.

De laatste imkers?

Het imkervak wordt met uitsterven bedreigd. Dit zegt voorzitter Pranger van het Bijenteeltmuseum in het Drentse Amen. Met name de vergrijzing zorgt voor een afname van het aantal imkers.

Het houden van bijen is een intensieve bezigheid waar de jonge generatie steeds minder behoefte aan heeft, stelt Pranger. Daarnaast is ook het bermonderhoud door gemeenten funest voor de bijenhouders. Door intensief maaien verdwijnen veel bloemen die voor de bijen van levensbelang zijn.
Een ander probleem is de dalende grondwaterstand. Hierdoor ontstaat verdroging waardoor veel bloemen geen nectar meer geven.
Volgens Pranger neemt het aantal Nederlandse imkers de komende vijftien tot twintig jaar met zeker vijftig procent af. Momenteel zijn er nog bijna 8000 imkers.

Project nestgelegenheid

In de nieuwsbrief van maart is al melding gemaakt van de decentralisatie van de coördinatie van het door de Rabobank gesponsorde nestgelegenheidsproject.

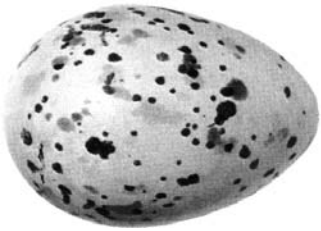

Voor de kernen Alphen, Chaam, Galder-Strijbeek en Gilze zijn nieuwe coördinatoren benoemd. Zij zullen in de toekomst fungeren als aanspreekpunt voor de inwoners uit die kernen.
Voor de kernen Baarle-Nassau en Ulicoten zoekt Mark en Leij nog een of twee coördinatoren. Bovendien is het gemakkelijk als de coördinator nog een assistent heeft. Dit is handig bij het ophangen van de grotere kasten en bij eventuele controlewerkzaamheden.
Het project heeft vooral tot doel om door het aanbrengen van nieuwe nestgelegenheden de diversiteit aan soorten zo veel mogelijk te behouden en zo mogelijk te verbeteren. Dagcentrum Marwijn uit Baarle-Nassau, een dagactiviteitencentrum voor verstandelijk gehandicapten, maakt voor onze vereniging de kleine nestkasjes. De speciale kasten, ondermeer voor de steenuil en de torenvalk, worden door enkele handige Mark en Leij leden gemaakt. Voor de huiszwaluw worden de nestkasten elders aangeschaft.

De coördinatoren die we zoeken zullen voor de inwoners van Baarle-Nassau en Ulicoten fungeren als aanspreekpunt, en deel uitmaken van de ophang- en controleerploeg. Eventuele kandidaten kunnen informatie inwinnen bij Johan Schaerlaeckens (0161-492046) of Will Woestenberg (013-5082128). Ook mensen die wel als assistent willen fungeren maar liever niet als coördinator optreden kunnen bij hen informeren.
Zodra de namen voor de kernen Baarle-Nassau en Ulicoten bekend zijn kunnen ook voor deze plaatsen de folders "Project Nestgelegenheid" worden aangepast.

Werkgroep nestgelegenheid

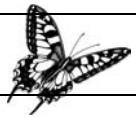

Vlinderwerkgroep

De Vlinderwerkgroep richt zich dit jaar vooral op het Broek. We maken een basisinventarisatie van de dagvlinders en libellen, zodat we vanaf volgend jaar een monitoring van dit gebied kunnen starten. Doel hiervan is om te zien wat de gevolgen zijn van het beheer op de dagvlinders en libellen.

Daarnaast bezoeken we ook dit jaar de diverse monitoringroutes die we in enkele terreinen van Staatsbosbeheer al enkele jaren lopen.
Een onderwerp van studie zijn dit jaar ook de dikkopjes. Met name het zwartspriet- en geelsprietdikkopje willen we wat beter bekijken.
Dit zijn twee soorten vlinders die verschrikkelijk veel op elkaar lijken en ook nog in ongeveer hetzelfde leefgebied voorkomen. Het belangrijkste onderscheidende kenmerk is de kleur van de onderkant van de sprietknop: deze is geel bij het geelspriet- en zwart bij het zwartsprietdikkopje. In vlucht valt dit niet op, maar wanneer de vlinder wordt gevangen is dit kenmerk gemakkelijk te zien.
Het is niet zo duidelijk wat het leefgebied van het geelsprietdikkopje onderscheidt van het leefgebied van het zwartsprietdikkopje.
We proberen te constateren of de plaatsen waar de twee soorten voorkomen verschillen; misschien vliegen de twee soorten door elkaar.
Lijkt het je leuk om vlinders en andere insecten te bekijken, ga dan

eens mee met de vlinderwerkgroep.
De volgende zaterdagen vertrekken we telkens om 13h vanaf het marktplein in Chaam; 20 juni, 31 augustus en 28 september.

Frans Vermeer

Waarnemingen in de streek

Fenologie
Op 7 februari zag Huub Don de eerste 2 grutto's op de Bleeke Heide.
In week 7, 8 en 9 verbleven groepjes boomleeuweriken langs de Heistraat ter hoogte van de Strijbeekse Heide, ook zingende vogels. In deze omgeving zijn tenminste drie broedpaartjes gaan broeden.
Op 7 maart werd de eerste zwartkopmeeuw op de Bleeke Heide gezien.
Op zaterdag 9 maart werden op diverse plaatsen zingende tjiftjafs gehoord.
Op zondag 17 maart de eerste zingende zwarte roodstaart op een boerenschuur langs de Oude Bredase Baan ten zuiden van Chaam.
Op 23 maart hoorde "fenologist" Frank Degenaar een zingende fitis op zijn 'landgoed' in Chaam.
Ad Jansen hoorde op zaterdag 23 maart een zingende zwartkop in Galder. Frank Degenaar hoorde twee dagen later een ander exemplaar aan de Bavelse Laan in Breda.

zwartkop

Op 23 maart twee mannetjes geelgorzen bij het pas aangelegde landschapselement in de Wildert in het dal van het Merkske. Een van de mannetjes zong en eenmaal was er een vechtpartij tussen beide mannetjes. Vreemd, gezien het uiterst geringe aantal broedvogels wat ons nog rest.

Onze Belgische vrienden hadden, pal over de grens, in het weekend van 23-24 maart enkele zingende blauwborsten.

kleine bonte specht

Op 25 maart zagen Ad Jansen en Johan Schaerlaeckens 3 boerenzwaluwen boven de Bleeke Heide, waarvan 1 zingend exemplaar.
Op 1 april zag Frank Degenaar een paartje kleine bonte spechten nabij camping Buitenlust.
Frans Vermeer zag op 4 april op het Ghil (Baarle-Nassau) het eerste oranjetipje. Verder nog; gehakkelde aurelia, boomblauwtje, citroenvlinder, bont zandoogje en dagpauwoog.
Will Woestenberg en Johan Schaerlaeckens zagen op 4 april de eerste huiszwaluw tussen zo'n 20 boerenzwaluwen boven de Bleeke Heide, verder ook nog twee gele kwikken.
Op 6 april werd door Huub Don de eerste oeverzwaluw boven de Bleeke heide gezien.
Frank Degenaar hoorde op 9 april een zingend vuurgoudhaantje op landgoed Valkenberg tussen Chaam en Ulvenhout.
Op 10 april een zingende boompieper langs de Heistraat ter hoogte van de Strijbeekse Heide.
Op 15 april hoorde Fred Froger (Strijbeek) een vroege nachtegaal in zijn tuin. Dankzij een vogelvriendelijk tuinbeheer mag Fred de nachtegaal al enkele jaren tot "zijn" broedvogels rekenen.
Bij Willem van Kruijsbergen (Hoefakker, Chaam) werd op 17 april de eerste huiszwaluw bij zijn nestplaats gezien.
Op 18 april hoorde Sonja Vrijenhoek de eerste koekoek. Op deze dag werd ook de eerste zingende gekraagde roodstaart gehoord.
Op 21 april zag Frank Degenaar een gierzwaluw en hoorde hij de gekraagde roodstaart.

gekraagde roodstaart

Op 22 april hoorde Frank een tuinfluiter en een bonte vliegenvanger.
Er zitten dit jaar wat minder roodborsttapuiten dan andere jaren, maar Huub Don inventariseerde op 22 april toch nog 5 koppels in het dal van de Broekloop (Geersbroek).
Op 26 april gaf Nol Verdaasdonk een waarschijnlijk broedgeval van de ijsvogel in 't Merkske door.
Op 27 april een zingende zomertortel bij het Spoorlijntje (Baarle-Nassau). De zomertortel wordt elk jaar zeldzamer. Ad Verhoeven mag zich gelukkig prijzen dat hij elk jaar 1 of zelfs 2 paartjes in zijn tuin mag verwelkomen. Op 7 mei hoorde Frank Degenaar een spotvogel op zijn landgoed in Chaam.
Bijzonder was ook de door Theo Schutte ontdekte zingende fluiters

koekoek

bij het Meer in Landgoed Hondsdonk. Hier zongen vier fluiters vlak bij elkaar terwijl elders in geschikte biotopen nauwelijks of geen fluiters te horen waren.

Wintergasten en doortrekkers

In de eerste helft van maart werden er kleine groepjes doortrekkende kraanvogels gezien.

Pieter van Eil zag op 16 maart een klapekster op de Regte Heide. Helaas komen er steeds minder waarnemingen van deze prachtige klauwierachtige binnen.

Huub Don zag op 13 maart een rode wouw doortrekkend boven de Bleeke Heide. Op 19 maart zag René Degenaar een rode wouw tussen Chaam en Ulvenhout.

Het aantal overwinterende roodborsttapuiten lijkt af te nemen. Er overwinterde slechts een paartje bij het Zwarte Water ten noorden van Turnhout.

Nog nooit waren er zo veel waarnemingen van ijsvogels in onze streek als deze winter. Op 20 maart een koppeltje bij een mogelijk broedbiotoop langs de Mark.

Bruine kiekendief

In week 12 werd er een doortrekkende bruine kiekendief boven de Bleeke Heide gezien. Huub Don zag op 24 maart een ooievaar boven het ……ooievaarsbos in Ulvenhout.

Bij werkzaamheden in het Broek stootte Eugène van de Linden op 25 maart 2 bokjes en 25 watersnippen op in de gemaaide moerasvlakte tegen de beek. Op 30 maart waren er op de Bleeke Heide een zomertaling en een geoorde fuut.

Frank Degenaar hoorde op 31 maart de eerste regenwulp in 't Broek. Op 1 april zag Theo Schutte nog vijf kraanvogels doortrekken.

Op 2 april zag Frank Degenaar boven de Geersbroekseweg een witte ooievaar.

In het weekend van 6-7 april waren er meer dan 70 kemphanen op de Bleeke Heide. Sommige mannetjes, nog grotendeels in winterkleed, vertoonden al baltsgedrag.

Op 8 april een melding van een houtsnip die zich midden in de bebouwde kom van Chaam tegen een raam had doodgevlogen, het zoveelste bewijs dat zich 's nachts van alles afspeelt rondom onze huizen.

Op 8 april waren er zowel een groenpootruiter als een zwarte ruiter aanwezig op de Bleeke Heide.

Huub Don op 26 april: ***"Vandaag ruim 100 doortrekkende gierzwaluwen boven de Galderse meren. Hier ook nog een laat vrouwtje brilduiker."***

Het lijkt erop dat goudhaantjes en vuurgoudhaantjes dorpsvogels worden. Er kwamen meerdere waarnemingen van zingende exemplaren binnen, midden in de bebouwde kom.

Greet van de Berg op 26 mei: ***"Ik woon in de Bieberglaan. Mijn tuin grenst aan de Bavelsche Leij. In april zag ik nog regelmatig een ijsvogel over de Leij scheren, nu is het weer even geleden dat ik er een zag. Is het bekend of de ijsvogel ook broedt in ons gebied?"***

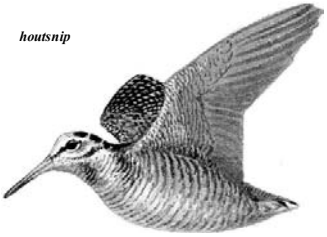

houtsnip

Bleeke Heide

Vanaf 25 februari de eerste groepen goudplevieren die daarna in wisselende aantallen tot april regelmatig gezien worden.

In de maand maart weer leuke waarnemingen op de Bleeke Heide: De aantallen grutto's varieerden van 30 tot 100. Veel wulpen: er kwamen er in de tweede helft van maart zo'n 400 slapen, verder kleine groepjes bonte strandlopers, enkele tureluurs, tot 15 kemphanen. Regelmatig werden kleine groepjes bontbekplevieren en een enkele kleine plevier waargenomen. Groepen van tussen de 50 en 100 scholeksters zijn gewoon. Van vissende en zich drogende aalscholvers kijkt niemand meer op. Er waren weer vaak negen eendensoorten ter plaatse: 100+ wilde eenden, een tiental krakeenden, een achttal bergeenden, enkele kuifeenden, tot 10 tafeleenden, 100+ smienten, tot 60 slobeenden, enkele 100den wintertalingen, opvallend veel pijlstaarteenden (60+).

Op 23-3 zat de slechtvalk in de avondschemering op zijn vaste

roestplaats. Op 25 maart zag Frank Degenaar twee slechtvalken naast elkaar zitten in de dode boom in de achterste plas. Het aantal tureluurs steeg in de loop van maart. Zo werden er in week 12 en 13 worden tot 10 exemplaren gezien. Er overzomeren ook een zestal tureluurs. We zien baltsgedrag maar tot nu is het niet zeker dat ze gebroed hebben.
Op 23 maart 2002 telde John Frijters: 1 dodaars, 6 bergeenden, 140 smienten, 2 krakeenden, 126 wintertaling, 6 pijlstaarten, 12 slobeenden, 1 tafeleend, 8 bonte strandlopers, 11 kemphanen, ±115 grutto's, 12 tureluurs. Op 31 maart zag Huub Don een koppel zomertalingen, 30 kemphanen, 2 kleine plevieren en 1 boerenzwaluw op de Bleeke Heide. In de laatste week van maart en begin april waren soms zomertalingen en geoorde futen aanwezig. Zo telde John Frijters op 3 april nog 4 zomertalingen.
Op 6 april zag Huub 's avonds de slechtvalk, 2 geoorde futen en enige tientallen regenwulpen.
In het weekend van 13 - 14 april zaten er bijna 90 kemphanen op de Bleeke Heide. Verder waren aanwezig: 3 kleine plevieren, 1 bontbekplevier, 1 groenpootruiter, 1 zwarte ruiter, 4 pijlstaarten, 4 bergeenden, 15 wintertalingen, 3 tureluurs, 2 gele kwikstaarten en tientallen zwaluwen, veelal boerenzwaluwen maar ook 1 huiszwaluw en enkele oeverzwaluwen. Op 21 april telde John Frijters het record aantal van 130 kemphanen.
Duidelijk wordt dat zowel binnen als buiten het reservaat weer redelijke aantallen grutto's broeden.

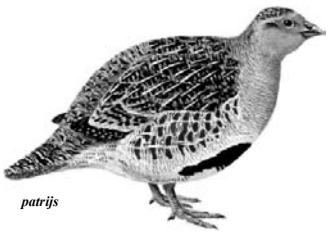

patrijs

Aan de randen van het reservaat werden zeker 4 paartjes patrijs waargenomen. Waarschijnlijk broedden de meeste in de uitgerasterde ruigtes langs de reservaatgrens.
Paul Prinsen (België), waarnemingen op 18 april 's avonds: ***"De eerste regenwulpen kwamen toe tegen 19u10, een 100-tal die op de akkers gingen zitten aan de zuidzijde, nadien bleef het even stil en kwamen ze groepgewijs binnen, tegen 21 uur telden we er een 800-tal (dichtbij de uitkijkpost). We telden verder 117 kemphanen, 20 gele kwikken, 1 zwartkopmeeuw, 4 tureluurs, slobeenden, 2 pijlstaarten en 1 bontbekplevier."***
Op 15 april 2 baltsende tureluurs boven het zuidelijke gedeelte van de Bleeke Heide.

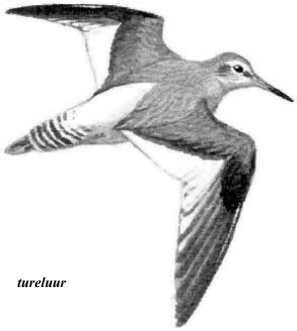

tureluur

Rondom de ingerichte welweilandjes tegen de Strijbeekse Beek broedden op korte afstand van elkaar drie paartjes graspieper.
Op 18 april zag Wil Luijff 3 zomertalingen en 2 zwartkopmeeuwen. Een dag later zag Huub Don een dwergmeeuw.
Op 20 april wordt de eerste kievit met 4 jongen gezien. Ook waren er nog altijd enkele pijlstaarten ter plaatse.
Will Woestenberg op 8 mei: ***"Gisterenavond ben ik ongeveer 20 minuten op de Bleeke Heide geweest. Al die tijd vlogen er twee zwarte sterns foeragerend boven de voorste plas. Daarin zwom ook een koppeltje geoorde futen en een koppel canadaganzen met 4 jongen. Ik heb geen kemphanen meer gezien en ook de kluut heb ik nog niet waargenomen."***

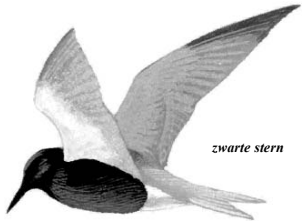

zwarte stern

Jan Vermeulen op 14 mei: ***"Vanavond op de Bleeke Heide: 1 kleine zilverreiger, 1 visdief, 3 zwarte sterns, bosruiter, witgatje, kemphaan, krombekstrandloper, groenpootruiter, tureluur, oeverloper, roodborsttapuit, oeverzwaluw, gele kwik etc."***
Op 14 mei zag Huub Don 4 kanoetstrandlopers waarvan 2 in zomerkleed.
Dit jaar weer een nieuwe broedvogel op de Bleeke Heide. In de tweede helft van mei werden door verschillende waarnemers twee paartjes bergeenden met resp. 6 en 9 jongen gezien.
Huub Don (14 mei): ***"Vanavond op de Bleeke Heide: 4 kanoetstrandlopers waarvan 2 in zomerkleed, ook een bonte en kleine strandloper (beide in zomerkleed), 3 kemphanen, bosruiter, 2 groenpootruiters, 5 kleine plevieren, kleine zilverreiger, 3 zwarte sterns, 1 visdief en, diverse tureluurs."***
Ten westen van het reservaat, langs de semi-verharde weg naar de viersprong alarmeerden op 16 mei 3 paartjes grutto's. Hier was ook een gele kwik aanwezig. In het beekdal tussen het ingerichte welweiland en het reservaat dezelfde dag ook 3 alarmerende paartjes.
Op 23 mei 2 baltsende kleine plevieren. Een van de agrariërs die hier hun vee inscharen vond een wulp

op 4 eieren. Ook de canadaganzen hebben weer jongen grootgebracht. 2 geoorde futen en 2 mannetjes zomertalingen zijn nog aanwezig. Deze zijn enkele dagen later vertrokken.
De groep grutto's die in het gebied rondtrekt groeit begin juni aan tot 90 exemplaren, waarschijnlijk allemaal exemplaren waarvan de broedsels mislukt zijn. In de laatste week van mei zwierven er op en rond de Bleeke Heide 2 ooievaars. We zagen toen ook vrij veel groenpootruiters en witgatjes.

Het Broek
Op de plas/dras gebiedjes verbleven eind maart 2 paartjes slobeenden en 2 paartjes wintertalingen. Broedgevallen van deze soort zijn niet uit te sluiten. In de houtwallen en langs de beken vonden talrijk doortrekkende rietgorzen voldoende voedsel. Op 24-3 waren er 3 paartjes van de roodborsttapuit, wat minder dan andere jaren maar dat komt misschien ook door de groei van de houtwallen die nu meer geschikt worden voor soorten als spotvogel, nachtegaal en tuinfluiter. Ook reeën werden steeds vaker gezien.
Vanaf 25 maart gedurende enkele weken 2 luid roepende en baltsende grutto's in het Broek. Helaas komen ze niet tot broeden. Op 25 maart een jagend vrouwtje blauwe kiekendief.
Op 3 april zagen Joep Hermans en Laurens Degenaar een ijsvogeltje bij het 'darmstelsel' in 't Broek.
Op 2 april was de Blauwborst nog niet aanwezig op de plaats waar vorig jaar een paartje zat. Ter plaatse wel 2 mannetjes rietgorzen waarvan 1 zingend. Verder een alarmerende grutto, 3 koppels wintertalingen, 1 koppel slobeend, 15 watersnippen en 1 jagende havik. Op de moerasvlakte en het daaraan grenzende weiland broedden zeker 10 paartjes kieviten. Gezien de grote rust en de geringe verstoring hebben deze vogels grote kans jongen groot te brengen. Op 14 april zag de vogelwerkgroep tijdens de gastheerwandeling een zingend mannetje blauwborst.
Frie Boon en gezin uit Bavel: ***"Zondagmorgen 14 april waren we op de fiets in het Valkenberg onderweg naar onze afspraak met de vogelwerkgroep voor de gastheerwandeling. Aan het einde van het Valkenberg werden we opgewacht door een koppeltje kleine bonte spechten. Ze waren goed te zien want er was nog geen blad aan de bomen. Daar kwamen we dus graag te laat voor."***
Op 17 april pleisterden er nog zo'n 30 watersnippen.
Een nieuwe soort voor 't Broek: Frank Degenaar op 19 april: ***"Zojuist op het Broek, behalve een roepende koekoek, ook een..... velduil. De velduil werd opgejaagd door een paar kraaien en heeft toen langdurig en heel hoog - als een buizerd - boven het Broek gecirkeld en is toen uit zicht verdwenen. Aardige waarneming!"***
Ook in het Broek vroege vogels: Op 19 april werden zowel koekoek, nachtegaal als grasmus gehoord.

rietgors

Bij haar inventarisatieronde door het Broek vindt Sylvia van Nes op 23 april: ***"Vanmorgen in 't Broek twee zingende nachtegalen, twee gekraagde roodstaarten, een zingende blauwborst en twee roodborsttapuiten."***
Op 3 mei hoort Sylvia een sprinkhaanrietzanger en constateert ze dat er waarschijnlijk sprake is van 3 zingende nachtegalen.
16 mei was een schitterende dag: Langs de Laag Heiveldse Beek zongen 5 bosrietzangers, 1 spotvogel en 1 kleine karekiet.
In het Broek was er in de tweede helft van mei de uitbundige zang van vele zingende spotvogels, 3 nachtegalen, bosrietzangers en grasmussen te horen. Verheugend waren ook de twee zangposten van de rietgors.
Op 5 juni jaagde er langdurig een vrouwtje bruine kiekendief boven 't Broek, voortdurend lastig gevallen door zwarte kraaien.
Bijzonder: Op 15-6, ergens langs de Mark, genieten Henk Laarhoven, Frank Degenaar, Will Woestenberg en Johan Schaerlaeckens van een nest uitgevlogen ijsvogels, een zingende zomertortel, een zingende bosrietzanger en een jagende boomvalk.

Roofvogels en uilen
We hebben afgelopen winter natuurlijk uitbundig kunnen genieten van de twee slechtvalken en de zeearend op de Bleeke Heide. Op de Chaamse Heide en het gebied ten zuiden van de Alphense Bergen overwinterde een bleek mannetje blauwe kiekendief.
Langs de Heistraat (Strijbeekse Heide), boven het Broek, rondom het Putven, het Ossengoor en de Alphense Bergen waren in het vroege voorjaar territorium houdende haviken actief, al dan niet kekkerend. Enkele Mark en Leijers hebben tot en met half juni het broedverloop van een paartje haviken in de Alphense bergen gevolgd. Er vlogen 3 jongen succesvol uit.
Sperwers worden steeds brutaler. Er komen steeds meer meldingen van sperwers die midden in de bebouwde kom turkse tortels of merels slaan en zich niet meer zo maar laten wegjagen door de eerste de beste wandelaar of fietser. In de tuin van R. Degenaar in Chaam belaagde een sperwer zelfs regelmatig een kip. Als de sperwer verjaagd wordt, vliegt hij niet in paniek weg maar gaat gemoedereerd op de schutting zitten.

bunzing

Op 25 maart een jagend vrouwtje blauwe kiekendief boven de Bleeke Heide. Op dezelfde dag roestten het mannetje en het vrouwtje slechtvalk zo'n 50 meter van elkaar in bomen aan de zuidkant van de Bleeke Heide. Op 25 maart zitten beide slechtvalken zelfs in de dode boom in de zuidelijkste plas.
Henk Laarhoven zag op 5 april een doortrekkende rode wouw boven 't Broek.
Op zaterdag 6 april was tenminste 1 slechtvalk nog altijd aanwezig op de Bleeke Heide.
Op 1 april een mail van Frans Vermeer: ***"Op eerste paasdag zijn er tussen het MOB-complex op het Ghil en het spoorlijntje Weelde-Statie op Nederlands grondgebied vier dode buizerds gevonden. De kadavers waren niet erg vers meer. Ze zaten al vol met vliegenmaden. Wanneer zal deze waanzin eens stoppen?"***
Van onze Vlaamse vrienden vernamen we dat er ten noorden van Turnhout meer dan twintig dode buizerds gevonden zijn.

buizerd

Je hoeft niet zonodig in het buitengebied te wonen om uilen te horen of te zien. Op de Blokkenweide, midden in de bebouwde kom van Chaam, werden door slapeloze Mark en Leijers 's nachts zowel steen- als bos- en kerkuilen gehoord.
2002 Blijkt een uitstekend kerkuilenjaar te worden, mischien wel een topjaar als we op de eerste reacties van onze kerkuilenmensen afgaan.

Juffers en libellen
Vorig jaar werd al duidelijk dat de beekjuffers in opmars waren. Vooral de zeldzame bosbeekjuffer werd op steeds meer plaatsen gezien. Ook dit jaar lijkt het de beekjuffers goed te gaan. Rien Geerts en Johan Schaerlaeckens monitoren voor Natuurmonumenten en de vlinderstichting een traject van 700 meter langs de Laag Heiveldse Beek Op 6 juni, een zonnige middag, telden zij 58 exemplaren, een maal zelfs 6 mannetjes bij elkaar. Andere plaatsen waar bosbeekjuffers gezien werden, waren delen van de Mark (Anegieta Nieudorp), de Bavelsche Leij (Hans van Kapel), de Strijbeekse Beek tussen Grazen en de Bleeke Heide (Rien Geerts) en 't Merkske (Frans Vermeer).
Bijzonder was ook dat de bosbeekjuffers bij goed weer ook boven weilanden gezien werden en zelfs in tuinen midden in de bebouwde kom van Chaam (Theo Schutte, Johan Schaerlaeckens).
Frans Vermeer meldt op 18 juni: ***"Vanmiddag op enkele plaatsen naar de beekjuffers gekeken. Chaamse beek bij Geersbroekseweg: 8 ma. bosbeekjuffer, 1 vuurjuffer. Strijbeekse beek bij Ulicotenseweg/Chaamseweg: 10 weidebeekjuffers, 1 vuurjuffer, 5 watersnuffels, 1 platbuik. Oude Loop: erg veel fonteinkruid in de beek, 21 weidebeekjuffer, 2 ma. Bosbeekjuffers, 1 copula, 2 vuurjuffers. Merkske: 225 weidebeekjuffers, 2 copula en 6 bosbeekjuffers. Hollandse Loop brug bij Minderhout: 2 weidebeekjuffers. Het water ziet er daar niet best uit."***

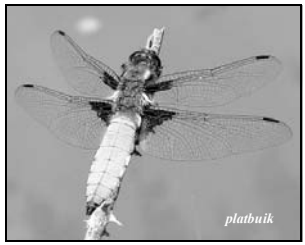

platbuik

Vissen
In de brede meander van de Heiveldse Beek in het Broek in Chaam, inmiddels bekend als 'het darmstelsel' waren paaiende snoeken weer vanaf half maart actief, helaas ook enkele jeugdige hengelaars die probeerden de snoeken te vangen.
Het leven keert terug in de Bavelsche Leij. Dat bleek wel uit inventarisaties van de Mark en Leij amfibieën werkgroep op 17 maart beneden- en bovenstrooms van deze beek ter hoogte van de Charlotte Kuijpersdreef. Bovenstrooms vingen ze: 1 blankvoorn van 14 cm, 1 baars van 20 cm, 3 riviergrondels, 3 bermpjes, 1 10-doornige stekelbaars, 1 pad, 4 kokerjuffers. Benedenstrooms: 1 amerikaanse kreeft, 2 padden, 2 bruine kikkers, 1 snoek van 19 cm, 5 grondels, 23 bermpjes, 4 baarsjes, 1 driedoornige stekelbaars, diverse keverlarven.
Theo Schutte zag op 1 april 5 snoeken tussen de 40 en de 60 cm. in de Laag Heiveldse Beek in 't Broek. In deze beek worden weer regelmatig grote scholen riviergrondels gezien.
De amfibieënwerkgroep ving op zondag 26 mei in de Chaamse Beek

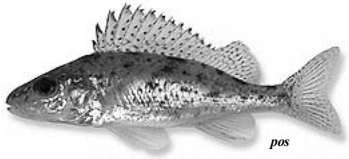

pos

bij de Slotlaan te Ulvenhout: vier kleine snoekjes, twee baarzen, een pos van 7 cm (de pos is de laatste tientallen jaren niet meer gevangen in de Chaamse Beken), 11 grondels, 9 bermpjes, 1 tiendoornige stekelbaars, 1 paling en 1 blankvoorn.

Zoogdieren
Op 13 maart zag Mariëlle Donkers even na zonsondergang een hermelijntje op de Alphense bergen. Niet helemaal wit, mogelijk overgang van wintervacht naar zomervacht, maar in ieder geval duidelijk herkenbaar aan de zwarte staartpunt.

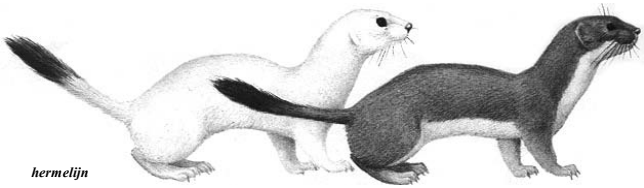
hermelijn

Langs de Heistraat tussen de Strijbeekse Heide en Ulvenhout zagen oplettende fietsers en wandelaars in het voorjaar bijna dagelijks groepjes reeën.
Op 19 mei meldt Huub Don een bunzing die rustig naar hem toe komt hobbelen over het paadje in het Broek.
We kregen veel meldingen van hazen en ook de konijnenstand blijkt weer wat aan te trekken.

Boswachter Edwin van Meel meldt op 19 juni: ***"een uitgelopen vossenburcht in de boswachterij Chaam en een uitgelopen in de boswachterij Ulvenhout. Ik heb drie welpjes gezien op de Strijbeekse heide. Vreemd, maar van drie verschillende mensen heb ik een melding gekregen dat bij de rand van het bos richting Gilze een <u>das</u> is waargenomen! Men heeft een exacte beschrijving gegeven."***

Uit de mailbox
Frie Boon: ***"Op 8 juni ben ik op zoek gegaan naar de geelgors in de Boerenbaan die ligt tussen Alphen en Gilze. En inderdaad daar is de geelgors nog aanwezig. Verder zitten er roodborsttapuiten, veel leeuweriken, graspiepers. De overkant is ook interessant. Dat heet het Dijksbaantje.***
Bij het gasstation zitten ook gele kwikstaarten en in de bosjes zat een spotvogel, een boompieper en de grauwe vliegenvanger zat in de top van een eikenboom."

Christy en Simone Vriens: ***"Thuis vonden we een dode sperwer op de oprit. Bij navraag in het vogelopvangcentrum bleek het een eenjarig mannetje te zijn. Waarschijnlijk is hij, tijdens zijn duikvlucht, op jacht naar mussen tegen het raam van onze auto gevlogen. Volgens een aardige jongeman uit het vogelopvangcentrum was hij op slag dood en heeft hij niet hoeven te lijden (dat was een opluchting !!)"***

sperwer

Jos Mensing (Overase weg Breda): ***"Toch weer verrast! Vorige week had ik reeds een sterk vermoeden dat er jonge uilen in de kast in mijn tuin moesten zitten gezien het heftige 'schelden' van merels in de richting van de vliegopening. Vanavond, 17 mei 2002, eerst een ouder ontdekt aan de rand van het Mastbos, nabij de kast. Even later, jawel, 2 jonge bosuilen, in de vliegopening met hun koppen wiegelend, ongeduldig wachtend op de maaltijd. Die blauwe ogen! Ik vermoed dat ze zeer binnenkort de kast zullen verlaten. Misschien lukt het nog een foto te maken."***

bunzing

Met dank aan allen die de moeite namen hun waarnemingen door te geven. Iedereen kan waarnemingen, liefst via email, doorgeven aan:

Johan Schaerlaeckens,
Blokkenweide 18,
4861BN Chaam.
Email: schaerl@concepts.nl
Telefoon: 0161-49.20.46.

Waterhommels!

Ook de Hommels houden zich nuttig bezig met onder andere inventarisaties van flora en fauna. Onderstaand de belevenissen van vrijdag 31 mei.

Dit keer waren we met een klein groepje dat bestond uit "8 kinderen". Joep Hermans, Laurens en Jasper Degenaar, Petra en Tessie Woestenberg, Inge Michielsen, Brent Keijzers en ik (Ysabelle van Jaarsveld).
We gingen vissen. We moesten allemaal verzamelen op het schoolplein bij "De Driesprong". Na een paar minuten moesten we allemaal onze fietsen neer zetten en gingen we verdeeld over 3 auto's naar een paar stukjes weiland met een grote beek, een stukje buiten ons dorpke Chaam. Daar aangekomen werden de visnetten verdeeld over een paar kinderen en de anderen zouden wachten tot het hun beurt was om te vissen. We moesten eerst een stukje door brandnetels en distels lopen en toen moesten sommigen van ons door het water, anderen gingen over een boomstam die over het water lag, naar de overkant van de beek.

Het was een heel gedoe om over de boomstam heen te komen want als je viel, viel je of in het water, of in de brandnetels. Dus je moest wel een gevoel voor evenwicht hebben, daarna moest iedereen toch nog door het water, maar een paar slimmerds liepen langs de kant door het gras.
Na ongeveer een uurtje vissen werden we bij elkaar geroepen om te kijken wat voor vis er was gevangen. Het waren grondels en bermpjes en een tiendoornige stekelbaars. Er werden vrij veel vissen gevangen, 24 grondels, 14 bermpjes en een tiendoornige stekelbaars.
We kregen nog uitleg van Jeroen Stoutjesdijk die heel veel van de vissen afwist. Toen gingen we terug naar de auto.
Onderweg zijn we nog gestopt en hebben we nog gevist in een splitsing van de beek. Daar had Joep een dode snoek gevonden die volgens hem was aangevallen door een andere snoek.
Nadat we een foto van heel de groep hadden gemaakt in de beek was het echt voorbij en gingen we naar huis. Het was een leerzame en gezellige dag.
Ik weet nu dat ik als we gaan vissen een paar rubber laarzen aan moet trekken en niet als een "dame" op stap moet gaan!!! Groetjes,

Ysabelle van Jaarsveld

Nieuws van de Jeugdgroep

De de nieuwe jeugdgroep genaamd de hommels is inmiddels opgestart. Dit zijn de oudste kinderen die al op de middelbare school zitten. Hommels staat voor "hoog ontwikkelde middengroep Mark en Leijers".

De eerste bijeenkomst was gewijd aan de sterren, niet Britney Spears, maar die sterren die je 's nachts aan de hemel ziet. John van Raak had prachtige dia's bij elkaar gezocht en we hebben er allemaal veel van geleerd. Op het schoolplein hebben we door de telescoop gekeken en een aantal sterren en planeten gezien.

Op 23 februari hebben de kinderen meegeholpen met de werkochtend. Zoals altijd wass dat een succes, lekker buiten bezig zijn en vuil naar huis.
Op 6 april zochten de kwakbollen naar (paas)hazen in het speelbos en moesten daarbij allerlei hazendingen doen, zoals een leger graven, geblinddoekt een touw volgen en boksen als een echte haas. Na afloop waren er paaseieren, iets te laat maar toch nog lekker. De kikkers zijn het Broek in geweest en hebben daar van alles gezien.

Op 27 april was er voor de jeugd een apart programma. We hebben vliegers gemaakt, die velen van u misschien hebben zien hangen in Bellevue tijdens de feestavond. Het weer zat helaas niet mee, de harde wind zorgde ervoor dat we ze niet op konden laten. Maar bijna heel de middag was toch gevuld met het maken en versieren van de vliegers, dus niemand heeft zich verveeld.

25 mei hebben we van alles gedaan met kleuren uit de natuur en op 29 juni zijn we met onze jeugd de natuur in getrokken.Na de zomervakantie gaan we uiteraard weer op kamp, maar wat en hoe dat blijft nog even een verrassing……
Met vriendelijk groeten van het jeugdteam.

Karin van Dueren den Hollander

De mens wikt…

Ook in het bosrijk gebied rondom onze woning in Galder zijn de vogels in maart actief bezig met het zoeken van een goede nestgelegenheid.

Al geruime tijd houdt een koppel boomklevers zich op in de buurt van een mezenkastje. De belangstelling voor de nestkast wordt met luide protesten van een koppel koolmezen begroet. Ik besluit om een speciale kast te timmeren bestemd voor de boomklever: Keurig netjes een opening gemaakt aan de achterkant, voorkant dicht, opgehangen in de daarnaast staande dikke eikenboom.

boomklever

De belangstelling door de boomklevers voor de mezenkast blijft voortduren en inderdaad gaan de vogels in en uit de mezenkast. Het is duidelijk: hun woning voor dit jaar is bepaald: de mezenkast.

Er komt een tikkend geluid uit de boomkleverkast, toch de boomklever? Nee, het is de familie koolmees die hun nieuwe huis aan het inrichten zijn. Ze vliegen af en aan met nestmateriaal naar de boomkleverkast. De mens wikt, de vogel beschikt.

Ad Jansen

Steenuilen inventarisatie

In een aantal eerdere nieuwsbrieven heeft u al gelezen dat in 2001 een landelijk project voor de inventarisatie van steenuilen van start is gegaan waaraan vrijwilligers van M&L ook meedoen.

Dit onderzoek is nodig omdat het niet goed gaat met dit kleine uiltje. Sinds 1970 is de populatie naar schatting met 30 tot 50% afgenomen. Veranderingen in de agrarische bedrijfsvoering hebben geleid tot een afname van het aantal muizen en insecten; met het opruimen van hoogstamboomgaarden en oude knotbomen zijn broedlocaties verloren gegaan. Het doel van het onderzoek is om te bepalen waar de steenuil nog voorkomt en vervolgens de broedbiotoop te verbeteren.
In zes verschillende atlasblokken binnen het Mark & Leij-gebied hebben we in de maanden februari, maart en april steenuilen geteld. Dit doen we met behulp van cassetterecorders. De roep van de steenuil spelen we af en als we een reactie krijgen, noteren we dat op speciale veldkaarten. De resultaten van het eerste inventarisatie-jaar vielen tegen vanwege het slechte weer maar voornamelijk door de MKZ-crisis. Hierdoor konden we wekenlang niet op pad en was er te weinig tijd om de ronde af te maken.

Daarom werd besloten het jaar 2001 als een proefjaar te beschouwen en in 2002 echt van start te gaan. Gelukkig deden alle vrijwilligers van vorig jaar ook dit jaar weer mee! De resultaten vallen dit jaar gelukkig niet tegen, hoewel sommige atlasblokken zowel voor steenuilen als voor sommige tellers nou eenmaal minder interessant zijn. In totaal hebben we 21 steenuiltjes gehoord en/of gezien; op 3 plaatsen zelfs paartjes. Ik spreek vast niet alleen voor mezelf als ik zeg dat zulke waarnemingen onze kouwe tenen en bevroren vingers meer dan waard zijn. Eén Chaams uiltje verblijft op dit moment in het Vogelrevalidatiecentrum in Zundert. Het werd gevonden in de tuin van Henk en Silvia Laarhoven en verkeerde in een slechte staat. Gelukkig gaat het er nu goed mee en hopelijk kunnen we het binnenkort weer op dezelfde plaats loslaten.

Ik wil alle vrijwilligers die zich hebben ingezet voor de inventarisatie van het steenuiltje heel erg bedanken. Ik hoop dat ik volgend jaar weer op jullie mag rekenen.

Sylvia van Nes

Kampina

Met een tegenvallend aantal deelnemers (9 personen) werd op 26 mei om half 9 vertrokken naar een parkeerterrein aan de rand van de Kampinase heide. Daar werden we opgewacht door Mari Klein. Als beheerder van het gebied in dienst van Natuurmonumenten verzorgde hij een prachtige rondwandeling. Zijn grote liefde voor het gebied bleek uit het enthousiasme waarmee hij vertelde.

Het eerste gedeelte van de wandeling liep langs de Beerze die haar natuurlijke loop mag volgen en dat met verve doet. Het is er prachtig. Mari wees ons de nestholte van de ijsvogel. Helaas liet de bewoner zich niet zien. Wel zagen we volop weidebeekjuffers die, dankzij het vrij koele weer, heel traag waren en zich gemakkelijk lieten bewonderen. Wanneer ze opvlogen werden ze in het schaarse zonlicht echt elfjes! De spotvogel liet zich niet intimideren door de belangstelling en zong zijn zotste lied.
De stammen van de omgevallen bomen zijn begroeid geraakt met varens, mossen en kruiden zoals valeriaan; complete heemtuintjes.
Mari wees ons op de vistrappen die gemaakt zijn van stenen en een heel natuurlijk aanzien hebben. Ze vervangen de stuwtjes die voor waterbewoners niet te passeren zijn.
We lieten de Beerze links liggen en gingen terug via het landgoed, eertijds bewoond door een van de oprichters van Natuurmonumenten Mr. PG van Tienhoven.
Een klein stukje heide besloot de wandeling. Na een bedankje met flesje wijn door Will Woestenberg ging het huiswaarts.

Frank Degenaar

Landinrichting Baarle-Nassau en Chaam

Kwelweilanden Strijbeekse Beek
In het beekdal van de Chaamse beken zijn in het verleden op veel plaatsen hogere gronden richting beek geschoven omdat dit beter paste in de agrarische bedrijfsvoering. Tussen Chaam en Ulicoten heeft Staatsbosbeheer een aantal van deze geëgaliseerde percelen langs de Strijbeekse Beek in eigendom en beheer. Omdat in deze percelen ook nog eens kwelwater aan de oppervlakte komt, verzocht Mark en Leij Staatsbosbeheer om te bezien of het mogelijk was, om hier de oude toestand te herstellen. Hein van Nunen van Staatsbosbeheer reageerde positief op ons verzoek. Hein is van mening dat je met de traditionele methode (maaien en afvoeren) onvoldoende resultaten behaalt. Door de bouwvoor langs de beken af te graven, leg je mogelijk zaadbodems bloot zodat je met deze manier van verschralen misschien op korte termijn belangwekkende botanische waarden krijgt. Bovendien verwachten SBB en Mark en Leij dat de afgegraven kwelweilandjes in de winter en het voorjaar in plas/dras gebiedjes veranderen wat een gevarieerde biodiversiteit oplevert.
Ook krijgt de beek zo weer een beetje zijn oorspronkelijke, karakteristieke dalvorm terug. Tenslotte vindt Hein het van belang dat deze mini-pilot ons leert wat in de toekomst de beste instrumenten zijn voor een doelmatig beekdalbeheer en -inrichting. Staatsbosbeheer en Mark en Leij richtten daarom vorig jaar een verzoek tot inrichting van deze kwelweilandjes aan de Landinrichtingscommissie. De commissie ging akkoord en betaalde de inrichting. Door de snelle verstrekking van de aanlegvergunning door de gemeente Alphen-Chaam en het professionele maatwerk van aannemer Frank Kennis werd de klus in april in 2 dagen geklaard. We hebben er weer een juweeltje bij, wat ook bleek uit het bezoek dat twee ooievaars en enkele gele kwikken onlangs aan het gebied brachten.

Het Eindegoorven
Begin mei werden de werkzaamheden voor de natuurontwikkeling van het Eindegoorven door de landinrichtingscommissie van de ruilverkaveling "Baarle-Nassau" voltooid.
Het Eindegoorven ligt in de Gemeente Baarle-Nassau, achter Schaluinen aan de grens met België. De oppervlakte van dit natuurterrein is ca. 6.5 ha. Door de Vlaamse Landmaatschappij zal aansluitend in België in het landinrichtingsproject "Weelde" eveneens een natuurontwikkelingsproject worden gestart in 2002. Hierdoor ontstaat een grensoverschrijdend project van in totaal ruim 24 ha. Het project is bedoeld voor weidevogels en ten behoeve van een (natte) ecologische verbinding voor amfibieën.
De werkzaamheden in Nederland bestonden uit het herstel van het voormalige ven en de aanleg van een natuurvriendelijke oever van de aangrenzende watergang. Het project heeft ook een functie voor waterretentie. Hiervoor zal een beweegbare stuw worden geïnstalleerd.
Het project is ontwikkeld in nauwe samenwerking tussen verschillende instanties: Landinrichtingscommissie van de ruilverkaveling Baarle-Nassau, Vlaamse Landmaatschappij, Dienst Landelijk Gebied, Waterschap Mark en Weerijs, Waterschap de Dommel, natuurvereniging Mark en Leij, Hoogheemraadschap West-Brabant, Gemeente Baarle-Nassau, Provincie Noord-Brabant en Staatsbosbeheer. Het werk werd uitgevoerd door aannemer Frank Kennis.

Nieuwe fietspaden en natuurelementen.
De fietspaden die door de Landinrichtingscommissie zijn toegevoegd aan het toch al rijke areaal van fietspaden liggen in Alphen-Chaam en Baarle-Nassau. Het fietspad in Chaam ligt langs de Flaasdijk en vormt de verbinding tussen de bestaande verharde weg vanaf de camping de Flaasbloem richting Alphen. In Castelré is bij de Haldijk een fietspad aangelegd langs de Franse Baan tussen de Oude Bredaseweg en de Hoogstraatsebaan. Ter hoogte van de kruising met de Baarleseweg is een rustplaats aangelegd. Op deze rustplaats is ook een monumentale boom geplant, althans het moet een monumentale boom worden. Het is een zogenaamde millenniumboom, een boom die in het kader van het Project "Oesters en Parels" is geplant. In totaal zullen er in Nederland 175 millenniumbomen komen. De boom in Baarle-Nassau is een zogenaamde krimlinde, een linde met hangende takken.
Ook werden in dit verband 2 landschapselementen gerealiseerd. Op de Singelheide is ca 3 hectaren ingericht met poelen en bosjes. De inrichting van dit element is vooral gericht op struweelvogels (geelgors) en amfibieën (kamsalamander). Op de Haldijk is een perceel ter grootte van 1,5 hectare omgevormd tot heideterrein door het afgraven van de bouwvoor.

Johan Schaerlaeckens

Op de fiets met Staatsbosbeheer

Tijdens het overleg dat Mark en Leij afgelopen winter met Staatsbosbeheer voerde werd onder meer afgesproken om in het voorjaar gezamenlijk een veldbezoek af te leggen langs de diverse gebieden binnen ons werkgebied die beheerd worden door SBB. De achterliggende bedoeling was, dat Mark en Leij ter plekke haar visie, mening en/of kritiek zou kunnen uitspreken over het gevoerde beheer.

Op zaterdag 20 april was het dan zover: per fiets vertrokken boswachter Edwin van Meel, districtshoofd Hein van Nunen en stafmedewerker Anton van Haperen als vertegenwoordiging van SBB vergezeld door de Mark en Leijers Rien en Ine Geerts, Johan Schaerlaeckens, Fred Froger, Will Woestenberg en Guus en Frank Degenaar 's morgens vanuit Bellevue.
Via de Bleeke Heide ging het naar een pas ingericht weiland langs de Strijbeekse beek waar deze de Ulicotenseweg kruist. Dit weiland wordt gekenmerkt door vrij opwellend grondwater en is zeer onlangs schitterend ingericht als natuurgebiedje. Het water dat uit de bodem opwelt, wordt gescheiden gehouden van het oppervlaktewater dat via een gegraven laagte wordt afgevoerd en vormt zodoende een poeltje met water van een goede kwaliteit. Hein van Nunen lichtte het toekomstig beheer toe en maakte duidelijk dat er zowel qua flora als fauna mooie dingen mogen worden verwacht. Ieder was verrukt over het heerlijke weidse uitzicht dat vanaf dit gebied geboden wordt over de Bleeke Heide en omgeving.

Een plaatje!
De zandwegen die nu volgden beproefden de fysieke conditie maar zonder problemen werd via het Nonnenven het Poetjesven bereikt. Het Poetjesven is een klein bosperceeltje met enkele volledig dichtgegroeide kleine vennetjes met nog volop gagelstruiken, een beschermde moerasplant.
Aangrenzend nog een weiland waar de tijd heeft stilgestaan: niet gedraineerd en duidelijk al heel lang extensief beweid. Tijdens het uitgebreide doorkruisen van dit perceel werd door de Mark en Leijers een beheer voorgesteld waarbij de vennetjes geheel worden vrijgezet ter bevordering van de biodiversiteit in en om het water. Verder het openmaken van de -nu nog gesloten- bosverbinding met het genoemde weiland. SBB kon zich hier goed in vinden. Wellicht zal aanstaand najaar een Mark en Leij-werkdag worden besteed aan de genoemde ingrepen in Het Poetjesven.
De inmiddels toch wel wat vermoeide benen werden bij Bellevue onder tafel gestoken: Victor zorgde voor soep en uitsmijters.

Boswet en rode wijn
De middag was gereserveerd voor de Staatsbossen. Eerst het Biezenweitje langs de Industriestraat, daarna het Ossengoor. Hier zijn de Amerikaanse eiken die de weilanden van het Ossengoor omringden gerooid om een natuurlijker overgang naar het bos te bewerkstelligen. Het Ossengoor zelf, vrijgemaakt uit de landbouwpacht, wordt door afgraving verschraald en zal hopelijk vochtige heide opleveren. Mark en Leij pleit al lang om een open verbinding te maken tussen het Ossengoor en de aangrenzende restanten van de leemputten. Om dat te bereiken zou nogal wat bos moeten worden gerooid hetgeen door de boswet alleen wordt toegestaan indien elders in gelijke oppervlakte wordt herplant. Deze optie leidde tussen de heren van SBB tot

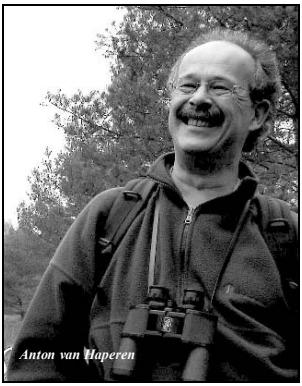
Anton van Haperen

een discussie die werd beslecht middels een weddenschap om twee flessen (zeer goede) wijn. De bereidheid tot gezamenlijk leegdrinken van genoemde flessen herstelde de eenheid binnen SBB. (Even voor de duidelijkheid: indien Anton van Haperen compenserende grond voor herplant kan realiseren en daarmee het voorstel van Mark en Leij kan realiseren, ontvangt hij van Hein van Nunen 2 flessen wijn. Lukt hem dit niet dan is Hein winnaar). Mocht het SBB lukken om een open verbinding tussen Ossengoor en Leemputten te realiseren, kunnen beide heren ook een flesje wijn van Mark en Leij tegemoet zien omdat we van deze ingreep heel veel natuurwinst verwachten.
Een hartstochtelijk pleidooi van Mark en Leij om door middel van het openmaken van een bosvak met nog zeer veel heirelicten weer een open heideveld in de staatsbossen te realiseren stuitte op dezelfde boswet die bij het Ossengoor voor zoveel animositeit zorgde. Tijdgebrek noopte de partijen dit te laten voor wat het was, wellicht kan een volgende keer hierop verder worden ingegaan.

Last but not least at all
Als laatste werd een voormalig weiland in het bos bezocht waarvan enige jaren geleden de bovenlaag is afgegraven en waarop een poel is aangelegd. Ziet er prachtig uit met een zeer interessante vegetatie van kruidachtige planten en allerlei mossen. Hierop hadden zelfs de meest kritische Mark en Leijers niets aan te merken, hetgeen een opmerkelijk feit mag worden genoemd.
Dankzij een combinatie van laatste krachten en grote wilskracht belandde ieder weer bij Bellevue. Hier werd met tevredenheid en onder het genot van iets vloeibaars teruggezien op een vruchtbare en plezierige dag.

Frank Degenaar

staatsbosbeheer

Wauw!!

Galder, Goede vrijdagmiddag 29 maart. Heerlijk genietend in een relaxstoel luister ik met gesloten ogen naar de zang van de zwartkop. Hoog boven in de lucht het geluid van een krijsende meeuw.
"Wat voor een vogel is dat?" vraagt mijn dochter. "Een meeuw," is mijn antwoord. "Ja, maar daar hangt nog een vogel bij," merkt Marieke op.
Ik sla mijn ogen open en pak de verrekijker die altijd stand-by op tafel staat. "Verrek, een havik en daar nog een!" De ene havik komt traag met langzame, stijve vleugelslag boven het terras aanvliegen, draait enkele cirkels en al thermiekend komt hij tot grote hoogte.

"Mag ik even kijken pa?" vraagt mijn dochter. "Joh, het is nog maar een stipje, moeilijk te zien." Marieke neemt de verrekijker over en spoort de havik op. Het stipje is met het blote oog nauwelijks te ontwaren. Maar dan! Plotseling verandert de havik in een kogelvormig voorwerp. Met duizelingwekkende snelheid stort de vogel zich richting waarnemers om een tel later uit het zicht te verdwijnen. "WAUW!" is het enige wat wij als totaal overrompelde toeschouwers kunnen uitbrengen na dit spektakelstuk.
Zoals onlangs de slechtvalk op de Bleeke Heide zijn jacht op een kievit spectaculair uitvoerde, zo kun je in het voorjaar de balts van de havik observeren. Voor ons op deze vrijdagmiddag vanuit een luxe stoel op een zonnig terras onverwacht "Wauw!"

Ad Jansen

Verkeersslachtoffer

't Was een prachtige nazomeravond in de eerste helft van oktober. In de Alphense Bergen had een jager (tegenwoordig faunabeheerder) een strategische positie ingenomen. Hij was naar het bos gekomen, omdat nog één reebok geschoten moest worden om aan de afschotverplichtingen die door de Reewild Advies Commissie (RAC) opgelegd worden, te voldoen. Normaliter loopt de jacht op reebokken tot 15 september maar in verband met de MKZ-crisis werd de openstellingperiode van de reebokkenjacht verlengd.

Drukke weg

De genoemde positie had hij weloverwogen uitgekozen in verband met de drukke verkeersweg die daar direct langs het bos loopt. Een aantal maanden eerder was een paar honderd meter van de door hem gekozen plek nog een smalree (= een éénjarige reegeit) dodelijk verongelukt. De omstandigheden ter plaatse zijn erg gevaarlijk voor het reewild. Aan de overkant van de weg ligt namelijk een volledig afgerasterd militair complex. Tussen die afrastering en de harde weg ligt een plusminus 7 meter brede groenstrook. Ook bij het reeënvolkje is het gras bij de buurman altijd groener en menig ree gaat dan ook net in die smalle groenstrook laveien.(= eten) Wanneer er dan plots verkeer nadert met een voor het ree verdacht geluid of iets dergelijks, dan kan het ree niet de dekking aan die kant van de weg in vluchten, maar moet het terug en dan de weg weer oversteken, het gevaar opzoekend. Elk jaar sneuvelen er op die manier wel enkele reeën. Door nu langs die gevaarlijke weg de reeënpopulatie wat in te dammen, probeer je onnodige verkeersslachtoffers te voorkomen. Het is namelijk niet altijd zo dat een ree na een aanrijding op slag dood is. Vaak strompelt het zwaar gewond het dichte struikgewas in en ziet nog lange tijd verschrikkelijk af voordat het aan ontstekingen, wondkoorts, bloedingen etc. het leven laat.

Gewond

Enfin, in afwachting van de komst van een reebok en in gedachten van allerlei aard verzonken, zat hij daar van de natuur te genieten. Plots, zo rond zonsondergang stond er een ree in de kant langs het bospad. Alle gedachten vielen van hem af en hij observeerde het ree intensief door zijn verrekijker. Een geit, vermoedelijk een smalree. Na lang in de boskant gestaan te hebben, achtte de reegeit de kust veilig en begaf zich naar het midden van het bospad.

De jager volgde elke beweging nauwlettend en plots sloeg z'n hart een paar keer over. Zag hij dat goed?!? De linkervoorloper (= voorpoot) hing er helemaal los aan te bengelen. De verrekijker nog scherper afgesteld en jawel: een zwaargewond ree. Vanaf het schouderblad tot aan de schalen (= hoeven) was de voorloper verbrijzeld, ontstoken en misvormd. Dit dier moest ontzettend geleden hebben, en nog, ging er door het hoofd van de jager. Het beste was om het dier direct uit zijn lijden te verlossen.

Regels

Echter de regels van de RAC en de Jachtwet lieten dit niet toe. Eerst moet melding gemaakt worden van hetgeen waargenomen is, vervolgens moet een commissie de situatie beoordelen en dan wordt mogelijk een extra afschotvergunning toegewezen. De jacht was immers geopend op reebokken en niet op reegeiten. Het ongelukkige ree was een vrouwelijk exemplaar. Hij liet de reegeit ongestoord haar pad vervolgen en nam zodra ze uit het gezichts- en gehoorsveld verdwenen was, de mobiele telefoon ter hand en meldde dit ongelukkige voorval aan het RAC. 24 Uur later had de commissie besloten dat dit dier geschoten moest worden om de lijdensweg niet onnodig te rekken.

Einde lijdensweg

Met de speciale vergunning op zak en een andere jaagster met het nog openstaande reebokkenafschot belast hebbende, nam de jager de volgende avond zijn vertrouwde positie weer in. Die en de daarop volgende avonden passeerde van alles het bewuste pad. Reebokken, reegeiten met reekalveren, eekhoorns, hazen, konijnen, marterachtigen en vogels van allerlei pluimage. Maar géén gewonde reegeit! Het geweer van de jager bleef in rustpositie, de zintuigen tot het uiterste gespannen. In gedachten filosoferend: waar is die reegeit? Is ze toch bezweken? Heeft ze een andere route gekozen? Regen, wind en de overige elementen trotserend, bleef hij volhouden. Uiteindelijk na acht avonden stond de "driepoot-ree" tegenover de eveneens op een driepoot zittende jager. Blikken werden uitgewisseld. De reegeit deed nog een stap naar voren zodat ze helemaal vrij kwam te staan. Alsof ze begrepen had wat er zou moeten gebeuren. Een schot verscheurde de stilte van de zonsondergang. Een schot dat de reegeit nooit gehoord kon hebben omdat de kogel, de snelheid van het geluid inhalend, zijn werk al gedaan had.

Er was een eind gekomen aan de lijdensweg…..

Hans Want

Mark en Leij Werkdagen

Al voor het vijfde achtereenvolgende jaar zullen gedurende de winterperiode een aantal karweitjes in het buitengebied door Mark en Leij worden opgeknapt. We doen dat tijdens vier officiële werkdagen.

Eigenlijk zijn het maar halve dagen want we vertrekken steeds om 9.00 uur op het Marktplein in Chaam (tenzij anders aangegeven) en zorgen ervoor dat uiterlijk 13.00 h ieder weer thuis is. Mark en Leij zorgt voor koffie of thee gedurende de pauze rond half 11 en de werkzaamheden worden steevast afgesloten met erwtensoep en stokbrood. De werkzaamheden kunnen bestaan uit planten, snoeien, heggenonderhoud, repareren of plaatsen van afrasteringen. Getracht wordt om de werkdagen te plannen in samenwerking met de gemeente Alphen/Chaam, Staatsbosbeheer en met Natuurmonumenten zodat de deelnemers met verschillende gebieden en werkzaamheden vertrouwd worden. Al 2 keer is ook een werkdag gereserveerd voor het Vogelopvangcentrum in Zundert. Het reservaatje aan de Kerkdreef in Chaam dat in beheer is van onze vereniging, verdient en krijgt aandacht.
De data waarop de 4 officiële werkdagen plaatsvinden zullen in de nieuwsbrief tijdig en gezamenlijk worden aangekondigd. Bij erg slecht weer kan besloten worden de werkdag te laten vervallen, dit wordt op het vertrekpunt besloten.

Leden die zich beschikbaar willen stellen voor de M&L-werkdagen kunnen dat melden bij de coördinator zie onder. Enkele dagen voor iedere werkdag wordt door de coordinator contact opgenomen zodat ieder die zich heeft opgegeven kan aangeven of hij/zij inderdaad aanwezig zal zijn. Dit in verband met de koffie en soepvoorziening!

Behalve de officiële werkdagen kent Mark en Leij ad-hoc werkdagen. Voor werkzaamheden die geen uitstel dulden kunnen mensen worden benaderd om ondersteunend werk te verrichten. Zo heeft de ad-hoc ploeg afgelopen jaar in het Merkske op verzoek van Staatsbosbeheer bramen geplant tbv de herintroductie van de boomkikker. Verder is voorbereidend werk gedaan voor een werkdag op de Strijbeekse heide in een bosperceel van de gemeente Alphen/Chaam. De ene keer zijn weinig helpende handen nodig, de andere keer wat meer maar steeds worden in die gevallen de benodigde mensen uit de wekploeg benaderd.

Wat te doen als u wil deelnemen aan de Mark en Leij werkdagen en zich eventueel beschikbaar wil stellen voor ad-hoc werkzaamheden?

Neem contact op met de coördinator werkdagen:
Frank Degenaar,
Blokkenweide 27, Chaam.
Telefoon: 0161-49.14.78
Email: f.degenaar@12move.nl

Vermeld indien van toepassing daarbij uw emailadres! Dit vereenvoudigt de organisatie van de werkdagen bijzonder.

Natuurvereniging Mark en Leij

<u>voorzitter:</u>
Johan Schaerlaeckens
Blokkenweide 18
4861BN Chaam
☎ 0161-492046

<u>secretaris:</u>
Ine Geerts-Hoogkamer
Grazenseweg 8
4856BB Strijbeek
☎ 0161-491480

<u>penningmeester:</u>
Elly Cornelissen
Legstraat 10
4861RK Chaam
☎ 0161-492390

<u>bestuursleden:</u>
John van Raak
Ravenbos 3
4861EG Chaam
☎ 0161-491803

Fred Froger
Strijbeekseweg 37
4856AA Strijbeek
☎ 076-5612618

Sonja Vrijenhoek
Heimeulenstraat 11
B-2328 Meerle
☎ 00-32-3-6654344

Frank Degenaar
Blokkenweide 27
4861BM Chaam
☎ 0161-491478

Will Woestenberg
Baarleseweg 50
5131BD Alphen
☎ 013-5082128

Henk Cornelissen
Boshovensebaan 2
5131 PG Alphen
☎ 013-5082355

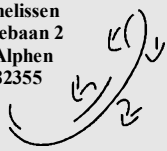

Reconstructie in de Baronie

Workshops streefbeelden juni
Op 21 juni zal de reconstructiecommissie De Baronie in workshop 3 een streefbeeld opstellen voor het gebied. Dit streefbeeld is een integrale visie op de ruimtelijke en functionele inrichting van het Baronie-gebied voor de lange termijn.
In het streefbeeld worden de uitkomsten uit de eerdere workshops, het Integraal Hydrologisch Streefbeeld (de ambtelijke integrale watervisie van de 5 waterschappen in de Baronie) en de uitkomsten uit de ambtelijke ontwerpateliers (de voorbereidende workshop van provincieambtenaren met externe deskundigen) meegenomen. Het streefbeeld is vergelijkbaar met een structuurvisie van de gemeente; in zo'n visie worden de ontwikkelingsmogelijkheden verkend en de mogelijke inrichting van het gebied globaal onderzocht. Met een streefbeeld geeft de reconstructiecommissie aan hoe het gebied er in 2015 uit zou moeten zien. Als vervolg hierop zal de RCC het streefbeeld begin oktober vaststellen.

Hetty Gerringa, BMF

Bouw van veestallen
Al eerder heeft de BMF onze achterban gevraagd om opmerkzaam te zijn op de bouw van veestallen in of tegen natuurgebieden. De BMF vraagt jullie dringend op te letten of er in jullie gemeente, haaks op het Reconstructiebeleid, nieuwe stallen gebouwd worden voor intensieve veehouderij in of tegen de EHS/GHS. In de meeste Brabantse gemeenten bieden de geldende bestemmingsplannen daarvoor nog ruimte. De BMF pleit bij Provincie en gemeenten voor het onmiddellijk dichttimmeren van deze latente bouwruimte in natuurrandzones.
In het kader van de Reconstructie is de gezamenlijke inzet van landbouw- en natuurorganisaties om intensieve veehouderijen uit die kwetsbare gebieden te verplaatsen naar gebieden waar wel ontwikkelingsmogelijkheden liggen. Verzoek dus om publicaties van bouwvergunningen voor stallen in plaatselijke krantjes goed te checken en kwalijke gevallen door te spelen aan de Toine Cooijmans van de BMF, tel. nr 013- 5356 225 of per e-mail: Toine.Cooijmans@bmf.antenna.nl. Op deze wijze krijgt de BMF beter inzicht in orde van grootte van de problematiek.

Toine Cooijmans, BMF

bruine kikker

Projectidee groen-blauwe dooradering slaat aan
Tijdens de druk bezochte projectendag voor de Baronie en West-Brabant op 6 juni jl. hebben we met de achterban het projectidee gelanceerd voor een integrale groen-blauwe dooradering van het witte gebied in de Baronie. Integraal omdat we groen-blauwe dooradering voor de Baronie willen koppelen aan agrarisch natuur- en landschapsbeheer, cultuurhistorie en extensieve recreatieve infrastructuren.
Dit projectidee, dat een vervolg is op de landschappelijk raamwerkkaart voor de Baronie, kreeg verreweg de meeste stickertjes van de deelnemers. We willen dit idee verder uitwerken met het Coördinatiepunt Landschapsbeheer en de ZLTO, de belangrijke partijen voor zo'n project.

Hetty Gerringa, BMF

Ecoduct HSL/A16 in een impasse
Er lijkt een impasse te ontstaan omdat GS het standpunt heeft ingenomen niet financieel bij te willen dragen aan het Ecoduct HSL/A16 bij Galder. Dit Ecoduct is essentieel als ecologische schakel binnen de Regionale Natuur- en Landschapseenheid (RNLE) De Baronie om natuurgebieden aan elkaar te koppelen die worden doorsneden door de enorme barrière die de HSL en A16 opwerpen. Door deze barrière wordt Nederland opgedeeld in een westelijk en oostelijk deel, hetgeen in de Baronie leidt tot een scheuring binnen de juist door de Provincie aangeduide RNLE de Baronie. Dit heeft niet alleen gevolgen voor natuur en landschap, maar ook voor de relatie stad en land en de recreatie.
De natuur- en milieuorganisaties betreuren dit zeer; ook in de Reconstructiecommissie De Baronie is groot draagvlak voor dit ecoduct. De natuur- en milieuorganisaties zullen nadere actie ondernemen.

Toetsingscommissie recreatieplannen
In het kader van het Afsprakenkader Toerisme en Recreatie wordt er een onafhankelijke deskundigencommissie ingesteld die moet gaan oordelen over aanvaardbaarheid van uitbreidingsplannen voor verblijfsrecreatie in de GHS. De BMF gaat er vanuit dat vanaf nu alle uitbreidingsplannen voorgelegd worden aan deze in te stellen commissie. Wij vragen jullie om attent te zijn op uitbreidingsplannen voor verblijfsrecreatie en in voorkomende gevallen contact opnemen met de

BMF (ondergetekende), zodat wij een beter overzicht krijgen van de problematiek.

Toine Cooijmans, BMF

Voordracht LIC Baarle-Nassau
Will Woestenberg is door de BMF voorgedragen als lid van de Landinrichtingscommissie Baarle-Nassau als opvolger van Jeroen Stoutjesdijk.

Geen uitbreiding boomteeltontwikkelingsgebied
In het kader van de Reconstructie is er een werkgroep ingesteld om te onderzoeken of de gewenste uitbreiding voor het boomteeltontwikkelingsgebied in Zundert in de Baronie goed kan worden onderbouwd met een duidelijke behoefteraming. Het boomteeltonwikkelingsgebied biedt speciaal ruimte aan de ontwikkeling van glasboomteelt.
In het nieuwe Streekplan is er in Zundert een boomteeltontwikkelingsgebied aangewezen, maar dat bood volgens de ZLTO onvoldoende ruimte aan de ontwikkelingen. De BMF stelt zich op het standpunt dat de (glas)boomteelt zo veel mogelijk moet worden geclusterd in het daartoe speciaal aangewezen boomteeltontwikkelingsgebied.
De werkgroep waaraan de ZLTO, de gemeente, waterschappen en de BMF (Kees Havermans), deelnamen, heeft eerst de definitie van glasboomteelt helder gemaakt. Vervolgens is de behoefte in beeld gebracht ter onderbouwing van de uitbreidingsclaim van het boomteeltontwikkelingsgebied. De werkgroep kwam na een 3-tal bijeenkomsten al tot de conclusie dat op basis van de feiten (lees de behoefteraming) geen ruimtelijke claim kan worden gelegd om het boomteeltgebied verder uit te breiden.

Met dank aan Kees Havermans

De Vogelwerkgroep

De vogelwerkgroep gaat elke maand een keer op pad om 'gewone' maar ook bijzondere vogels te ontdekken. Helaas zien we die bijzondere vogels niet altijd (oké …. meestal niet). Maar door die wandelingen komen we wel te weten waar we die bijzonderheden moeten zoeken: de meeste van ons gaan gewoon nog eens terug om het opnieuw te proberen.

Zo hebben we bijvoorbeeld tijdens onze excursie op de Regte Heide de klapekster niet gezien en tijdens onze excursie in 't Broek hebben we de blauwborst wel gehoord maar niet echt goed gezien. Maar goed: we lezen erover in onze vogelboeken en leren op die manier weer iets bij en … wie weet, zien we ze een volgende keer wel.

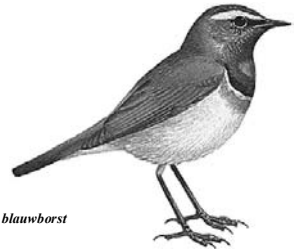

blauwborst

Blauwborst
De blauwborst is een klein vogeltje met lange dunne pootjes, formaat roodborst. Hij is te herkennen aan een duidelijke witte wenkbrauwstreep en een roestrode vlek aan de staartbasis. Een volwassen mannetje heeft een felblauwe kin, keel en borst. Midden in dit blauw bevindt zich een rode vlek voor de Noord-Europese soort en een witte vlek voor de Midden-Europese soort (die we dus in 't Broek gezien hebben). Zijn voedsel bestaat uit insecten. Hij broedt in moerasgebieden, bij sloten en vennen met dicht riet, elzen, wilgen en struikgewas. Hij is een zomergast, d.w.z. hij komt in maart naar ons land en vertrekt in september naar Afrika en Zuid-Azië. In Nederland broeden er zo'n 2000 paartjes, voornamelijk in de Biesbosch en Oostvaardersplassen. Misschien in de toekomst in 't Broek???

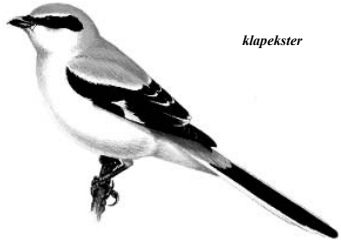

klapekster

Klapekster
De klapekster is een klauwierensoort en heeft ongeveer het formaat van een merel.. Het is een grijs/zwart/witte vogel met een opvallend zwarte oogstreep en een lange staart. Als je hem ziet, zit hij vaak open in de top van een struik of boom of op draad. Deze vogel houdt van ruige, vaak licht beboste open terreinen, bijvoorbeeld heidevelden, hoogvenen en kap- of stormvlaktes in het bos. De klapekster eet hoofdzakelijk insecten (kevers), knaagdieren en kleine vogels. Hij legt een reservevoorraad voedsel aan door z'n prooi op doornen of puntige takken te spietsen. In Nederland is dit een zeldzame broedvogel.

Sylvia van Nes

Een kouwe kikker of juist niet?

Elk jaar opnieuw vindt er een amfibieëntrek plaats aan de Rouppe van der Voortlaan In Ulvenhout. Dit is de weg van Ulvenhout naar Bavel.

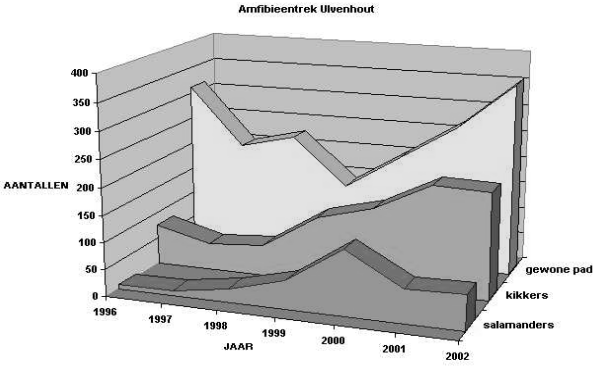

Amfibieën zijn een van de eerste dieren die gehoor geven aan hun instinct om zich voort te planten. Ze gaan op weg naar het water waar ze geboren zijn om hun eieren af te zetten. Aan de Rouppe van der Voortlaan komen de amfibieën uit het Ulvenhoutse bos en willen naar de kleine vijver in het park Wolfslaar. De weg is echter een obstakel. Er wordt hier bepaald niet zachtjes gereden. De mannetjespadden willen nog wel eens op de weg op de uitkijk gaan zitten om een vrouwtje te ontmoeten. Aangezien ze koudbloedig zijn, zijn ze op dat moment ook nog heel langzaam. Een bruine kikker in februari zal niet uit een emmer springen, in april doet hij dat met gemak omdat het dan vaak warmer is. Om hen te helpen oversteken wordt er een paddenscherm geplaatst van ongeveer 500 meter. Achter het scherm worden emmers ingegraven, waar ze invallen. Tweemaal per dag worden deze emmers geleegd. Er wordt gekeken naar de soort en het geslacht. De meest voorkomende soorten in Noord-Brabant worden hier overgezet: gewone pad, bruine kikker, alpenwatersalamander, kleine watersalamander en vinpoot-salamander. Een heel enkele keer vinden we een juveniele groene kikker in de emmers. Aan het eind van de rit worden de gegevens verzameld en gebundeld tot een overzicht. De gegevens worden doorgegeven aan belanghebbenden als ook aan RAVON - Reptielen, Amfibieën en Vissen Onderzoek Nederland. Gelukkig zijn er altijd wel vrijwilligers te vinden, die deze dieren een warm hart toedragen. Dit jaar hebben ook enkele Mark en Leijers de helpende hand toegestoken. Eind januari is niet bepaald de warmste tijd van het jaar. Hoewel we dit jaar enorm geboft hebben met het weer, het leek wel lente op de dag dat we het scherm plaatsten. Maar wat daarna kwam kunnen we beter snel vergeten. Vorst, regen en nog eens regen. Ik vroeg mij af wie er nou een kouwe kikker is.

Angenieta Nieudorp

OVERZETGEGEVENS 2002

gewone pad	**265**
bruine kikker	**187**
alpenwatersalamander	**47**
kleine watersalamander man	**5**
vinpootsalamander man	**4**
kleine of vinpoot vrouw	**14**
amplex pad	**43**
amplex bruine kikker	**4**
totaal	**569**

Excursie naar het Markiezaat

Het Markiezaat is een begrazingsgebied op de grens van Zeeland en Brabant in de kom van het Oosterscheldebekken. Zondagochtend 29 september organiseert Mark en Leij een excursie naar dit boeiende natuurgebied.

Na de aanleg van de Oesterdam in 1984 onstond hier een brak-water moeras van 2000 ha.
Door de ligging aan de rand van oud landgoedbos op de brabantse Wal is hier een natuurgebied in ontwikkeling dat in West-Europa uniek is. Omdat de Delta als broed- foerageer en rustgebied van grote waarde is voor vogels, en omdat in deze regio vooral in de zomermaanden de rust ver te zoeken is, werd het Markiezaat voor mensen afgesloten. Doordat het terrein veel tegenstellingen kent als zout/zoet, nat/ droog, zand/ klei en open/ gesloten komt vrijwel elke vogel uit het boekje hier op enig moment voor.
Juist de nazomer en herfstperiode zijn het meest geschikt voor een wandeling omdat dan zowel de broedvogels als de nazomertrekkers aanwezig zijn.
De wandeling voert door ruig geaccidenteerd terrein en duurt ongeveer tweeenhalf uur. Zonder laarzen heeft het geen zin de tocht te maken.

Zoogdieren ernstig bedreigd

Als niet snel iets verandert, zal de komende dertig jaar een kwart van alle zoogdieren op de wereld uitsterven en meer dan tien procent van de vogels. Dit schrijft de Unep, het milieuprogramma van de Verenigde Naties.

de Unep spreekt zijn zorg uit over 11.046 planten- en diersoorten die, vooral door toedoen van de mens, direct worden bedreigd in hun voortbestaan.
Alleen het naleven van alle gemaakte afspraken sinds de wereldtopconferentie in Rio de Janeiro, in 1992, zou de druk op het milieu enigszins kunnen verlichten. Deze zomer is in Johannesburg de Wereldtop over Duurzame Ontwikkeling.
In het rapport, Global Environment Outlook 3 (GEO-3), wordt het verlies aan 'biodiversiteit' van de laatste dertig jaar gekoppeld aan een verwachting voor de komende dertig jaar. Het vorige rapport, GEO 2000, verscheen twee jaar geleden. Het rapport bekijkt niet alleen de biodiversiteit, maar ook watergebruik, analfabetisme, uitstoot van metalen, overstromingen en andere ontwikkelingsproblemen.

De lijst van ernstig bedreigde dieren strekt zich uit van de bekende, zoals de zwarte neushoorn en de Siberische tijger, tot minder bekende soorten, zoals de Aziatische Amoerluipaard en de Filippijnse arend. Op de lijst staan 1130 zoogdieren (24 procent van het totale aantal op aarde), en 1183 vogels (twaalf procent van het totaal). Daarnaast zijn nog eens 5611 soorten planten bedreigd, aldus het rapport, maar dat cijfer zou veel hoger kunnen liggen omdat planten veel minder goed in kaart zijn gebracht dan dieren.

De Unep ziet vooral de mens als veroorzaker van de afnemende biodiversiteit. Ten eerste is de menselijke soort opgerukt tot in alle uithoeken van de wereld, waardoor de leefgebieden van veel dieren en planten worden verkleind.
Daarnaast speelt ook de invoer mee van nieuwe dieren en planten in die leefgebieden, waardoor de oorspronkelijke bewoners worden verdrongen. Ook aan milieuvervuiling, uitputting van natuurlijke hulpbronnen en het opwarmen van de aarde wordt veel aandacht besteed.

Het uitgebreide gegevensbestand van GEO-3 is te raadplegen op het internet: geo3.grid.unep.ch.

Tekenbeten en de ziekte van Lyme

Teken zijn kleine, geleedpotige (spinachtige) parasieten die ziekten op mens en dien kunnen overbrengen. Wereldwijd is Lymeziekte veruit de meest voorkomende aandoening, maar met name in Europa wordt ook Früh-Sommer-Meningo-Encephalitis en Fièvre boutonneuse door teken overgebracht. In Nederland zijn teken alleen verantwoordelijk voor het overbrengen van Lyme-ziekte. Teken dienen zo snel als mogelijk te worden verwijderd om Lyme-ziekte te voorkomen.

symptomen van Lyme-ziekte
De meest voorkomende symptomen van Lymze-ziekte zijn:

- aangezichtsverlamming
- dubbelzien
- heftige pijen in armen, benen of de romp
- één of meerdere gezwollen, pijnlijke gewrichten

Voor alle duidelijkheid; bovenstaande klachten kunnen ook het gevolg zijn van een andere ziekte. Bloedonderzoek naar afweerstoffen tegen de Borrelia Burgdorferi kan een aanwijzing geven dat men geïnfecteerd is of een infectie heeft doorgemaakt. In een vroeg stadium is Lyme-ziekte overigens goed met een antibioticum te genezen.

Hoe een teek te verwijderen
Om teken te verwijderen is een speciaal roestvrij stalen pincet ontwikkeld.

- pak, indien mogelijk, de huis zo vast dat er een heuveltje ontstaat
- houd het pincet vast tussen duim en wijsvinger en druk het open
- plaats het pincet over de kop van de teek, zo dicht mogelijk op de huid
- laat het pincet sluiten rond de kop. Let erop dat het lijf niet tussen het pincet komt
- verwijder de teek door het pincet te draaien en voorzichtig aan het pincet te trekken, totdat de teek loslaat. Het minuscule snuitje van de teek kan daarbij afbreken, maar dit is niet erg omdat het niet besmet is en net als een splinter vanzelf uit de huid zal komen.
- de teek mag van tevoren niet worden bewerkt met bijvoorbeeld alcohol, olie, nagellak of andere middelen. Het risico is namelijk groot dat de teek dan de inhoud van speekselklieren en darm in het bijtwondje spuit, waardoor juist infectie kan ontstaan.
- desinfecteer het bijtwondje, na verwijdering van de teek, met alcohol, 70% of jodium.
- zonodig kan, na gebruik, het pincet in kokend water gedesinfecteerd worden.

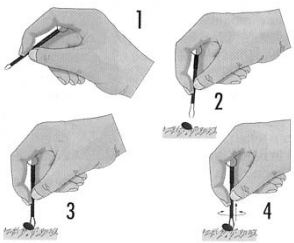

Wat is een teek?
Een teek is een kleine, geleedpotige (spinachtige) parasiet die zich met zijn monddelen vasthecht in de huid van zijn gastheer om bloed te kunnen zuigen. De honderden verschillende soorten teken zijn onder te verdelen in harde en zachte teken.
In Europa zijn alleen harde teken (gewone-, hout-, schapen-, of hondenteek genoemd) in staat om ziekten op de mens over te brengen. De Lyme-ziekte is wereldwijd de meest voorkomende, door teken overgebrachte ziekte. In Nederland kan alleen Lyme-ziekte worden opgelopen.

Waar loopt men gevaar?
Teken houden zich doorgaans in bossen en velden op. Met name daar waar lage begroeiing voorkomt en het vochtig is. Teken staan bekend om hun zeer sterk ontwikkeld vermogen om warmte en koolzuur (in de uitademingslucht) op enkele meters afstand op te merken, hierdoor kunnen ze een passerende gastheer waarnemen en zich daaraan beet pakken.

Voorkomen van Lyme-ziekte
Hoe kunnen we zo veel als mogelijk de kans op de Lyme-ziekte voorkomen.

- De kans op tekenbeten kan worden verminderd door in de natuur op de paden te blijven en door het dragen van goed sluitende kleding, bijvoorbeeld een broek met lange pijpen die in de sokken worden gestopt;
- Controle van het lichaam op teken na een wandeling of kamperen in het buitengebied;
- De kans op ziekte neemt toe naarmate een teek langer vastzit in de huid. Zo snel mogelijk en verantwoord verwijderen van

een teek is dus belangrijk;
- Een afdoend afweermiddel is binnen Europa nog niet mogelijk, en de verwachting is ook niet dat dit op korte termijn gebeurt;
- Noteer altijd de datum van een tekenbeet en breng dit bij het ontstaan van eerdergenoemde ziekteverschijnselen onder de aandacht van een behandelend arts.

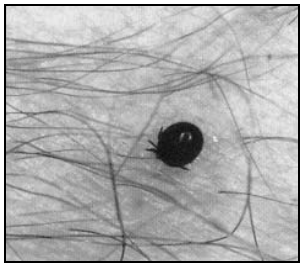

Tenslotte
Lyme-ziekte kan een ernstige ziekte zijn die jarenlang tot verschillende klachten aanleiding kan geven. Omdat deze klachten tijdelijk weer over kunnen gaan en veelal niet in relatie met een tekenbeet worden gebracht, is Lyme-ziekte een moeilijk herkenbare ziekte, waardoor behandeling achterwege blijft of pas in een laat stadium plaatsvindt. Vooral deze patiënten kunnen restverschijnselen overhouden.
Voor verdere informatie kunt u contact opnemen met de Nederlandse Vereniging voor Lyme-patiënten, secretariaat: Briantstraat 50, 6372 BE Landgraaf.

Bron: brochure "Wat u moet weten van tekenbeten van Lyme-ziekte", uitgegeven door Stichting Samenwerkende Artsen- en Adviesorganisaties in de Gezondheidszorg.

Vogelen

Dhr. Gregor Schrauwen, jarenlang onderwijzer te Gilze, begon in juni 1828 aan een uitvoerig beschrijving van het dorp Gilze en zijn omgeving. In 19 hoofdstukken, (door hem "brieven" genoemd) schetste hij de gewoonten, de levenswijze en de bestaansmiddelen van de Gilzenaren in die tijd. Zijn 16e brief willen wij hier letterlijk weergeven, omdat deze over "vogelen" gaat, met als titel; "Vinken- en Ortolanenvangst - Verschillende soorten van vogelen en het nut der musschen"

Heden morgen mogten wij het genoegen hebben een vinkeslag te bezoeken. Nauwelijks hadden wij ons in het vinkehuisje geplaatst, of eene troep vinken streek op de vinkebaan neder. De uitgelegde netten werden schielijk overgehaald en wel met dat gevolg, dat negen vinken gevangen waren. De vinkenier vertelde ons, dat hij dit jaar met soortgelijke toestel, 53 ortolanen gevangen had. Deze vogeltjes, iets grooter dan eene vink, worden voor eene bijzondere lekkernij gehouden, en wanneer zij vet zijn, van één tot vijf gulden het stuk verkocht. Indien dezelve niet vet genoeg zijn, als ze gevangen worden, dan sluit men ze in kooijen, laat des nachts licht bij hen branden, en voedt ze met gierst.

Onder het huiswaarts wandelen liep het gesprek over de verschillende soorten van vogelen, die hier aangetroffen worden zoo als;
De markolf, hier hannebroek genoemd, die evenals de ekster, leert praten en zeer diefachtig is.
De merel, leeren zeer aardig fluiten.
De lijster, welke met strikken van paardenhaar door lijsterbeziën uitgelokt, gevangen wordt.
De wielewaal, een bijzonder fraaije vogel van een goudgele kleur.
De spegt die een gat in een boom hakt en daarin zijn nest maakt.
De patrijs die en lekker gebraad oplevert en daarom door de jagers zoo zeer gezocht wordt.
De kwartel door het geroep van "kwikmedit" evenals de koekkoek door het roepen van koekkoek bekend.
De nagtegaal door zijn uitmuntende zang beroemd.
Maar waar zou het heen, indien ik voortgaan wilde, iedere vogelensoort, die hier aangetroffen wordt, op te sommen.
Ik zal dan, dewijl ik reeds de voornaamste vogelen genoemd heb de verdere opgaaf staken en U eene aanmerking mededeelen, omtrent het nut dat ons sommige vogelen aanbrengen, en waarop doorgaans geen of althans zeer weinig acht wordt geslagen, namelijk het vernielen der rupsen, wormen, spinnen enz.. Dhr Martinet zegt in den beroemden "Kathechismus der Natuur" dat één paar musschen, hetwelke jongen had, volgens waarneming, op eene week drie duizend drie honderd en zestig rupsen vernielden. Welk een verbazend getal, niet waar?

De meester besloot hieruit, dat men minder reden heeft, dan velen denken, over het nadeel te beklagen, dat de musschen aan onze tuin-en veldvruchten toebrengen, en waarom men ze op allerlei wijzen vervolgt, ter dood brengt en ware het mogelijk zou trachten uit te roeijen, daar men ziet, welke geduchte slachting zij onder de ergste vijanden onzer boomen en tuinvruchten aanrigten.
Aldus Dhr. Gregor Schrauwen.

Wout v.d. Hout

sinds 1865 een begrip
Hotel-Café-Restaurant

Bellevue

Dorpsstraat 27, 4861AA Chaam

In deze Nieuwsbrief:

Mark en Leij viert eerste lustrum	1
Overleg met gemeente Alphen-Chaam	4
Milieuprijs voor Johan Schaerlaeckens	7
Boeren voor natuur	8
Nieuwe natuur: Elsakker	10
Groen	10
De laatste imkers?	10
Project nestgelegenheid	11
Vlinderwerkgroep	11
Waarnemingen in de streek	12
Waterhommels!	18
Nieuws van de Jeugdgroep	19
De mens wikt….	19
Steenuilen inventarisatie	20
Kampina	20
Landinrichting Baarle-Nassau en Chaam	21
Op de fiets met Staatsbosbeheer	22
Wauw!!	23
Verkeersslachtoffer	24
Mark en Leij werkdagen	25
Adressen Mark en Leij	25
Reconstructie in de Baronie	26
De Vogelwerkgroep	27
Een kouwe kikker of juist niet?	28
Excursie naar het Markiezaat	29
Zoogdieren ernstig bedreigd	29
Tekenbeten en de ziekte van Lyme	30
Vogelen	31
Info natuurvereniging Mark en Leij	32
Colofon	32

NATUURVERENIGING MARK EN LEIJ

De natuurvereniging streeft de volgende doelstellingen na:

- **Het beschermen, versterken en uitbreiden van de natuur- en cultuurhistorische waarden van het landschap in en rond het gebied van de gemeenten Alphen-Chaam en Baarle, in de ruimste betekenis.**
- **Het beschermen en verbeteren van de leefomgeving in dit gebied voor mensen, flora en fauna en het historisch erfgoed.**
- **Het vergroten van de kennis van de natuur- en landschapswaarden in dit gebied en het verbreiden van deze waarden en kennis onder een zo breed mogelijke bevolking.**

individueel lidmaatschap: € 11,34 per jaar.
gezinslidmaatschap: € 15,88 per jaar.
lidmaatschap Jeugdgroep: € 5,67 per jaar.
Aanmelding telefonisch of schriftelijk bij het secretariaat.

voorzitter: Johan Schaerlaeckens, Chaam
secretaris: Ine Geerts-Hoogkamer, Chaam
penningmeester: Elly Cornelissen, Chaam
secretariaat: Postbus 24, 4860 AA, Chaam
Grazenseweg 8, 4856 BB, Chaam
tel. 0161-491480

Bankrekening 10.46.68.296, Rabobank Chaam, ten name van Natuurvereniging Mark en Leij.

COLOFON

De "Mark & Leij Nieuwsbrief" is het verenigingsblad van de natuurvereniging Mark en Leij, en verschijnt 4 maal per jaar. Overname van artikelen is enkel toegestaan na toestemming van de redactie.

oplage: 450 exemplaren
redactie: John van Raak, Johan Schaerlaeckens
Guus Degenaar en Ghislaine Mermans
reproductie: Copy-Net Breda B.V.